

STJECANJE POSJEDA

Crnković, Monika

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic in Pozega / Veleučilište u Požegi**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:112:141469>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-03**

VELEUČILIŠTE U POŽEGI
STUDIA SUPERIORA POSEGANA

Repository / Repozitorij:

[Repository of Polytechnic in Pozega - Polytechnic in Pozega Graduate Thesis Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U POŽEGI

Monika Crnković, 0253046015

STJECANJE POSJEDA

ZAVRŠNI RAD

Požega, 2022. godine

VELEUČILIŠTE U POŽEGI
DRUŠTVENI ODJEL
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ UPRAVNI STUDIJ

STJECANJE POSJEDA

ZAVRŠNI RAD

IZ KOLEGIJA OSNOVE GRAĐANSKOG PRAVA I

MENTOR: Jasmina Mladenović dipl. iur.

STUDENT: Monika Crnković

JMBAG studenta: 0253046015

Požega, 2022. godine

SAŽETAK

Svrha stjecanja posjeda jest posjedovanje određene stvari ili prava putem tradicije, nasljeđivanjem ili pak izvorno ili izvedeno. Kroz rad je prikazano općenito shvaćanje pojma posjeda te je obuhvaćeno zajedno s konstrukcijom posjeda, subjektima i objektima posjeda i vrstama posjeda. U ovom radu obrađeno je stjecanje posjeda, prestanak posjeda te što sve proizlazi iz prestanka i koji su njegovi pravni učinci. Cijeli teorijski dio povezuje se na kraju rada kroz dva praktična primjera.

Ključne riječi: stjecanje posjeda, subjekti i objekti posjeda, vrste posjeda, prestanak posjeda.

SUMMARY

The purpose of acquiring property is the possession of a certain thing or right through tradition, inheritance, originally or derivatively. The paper presents a general understanding of the concept of property and covers it together with the construction of property, subjects and objects and types of property. This paper deals with the acquisition of possession, the termination of possession, with all results from the termination and also with legal effects. The entire theoretical part is connected at the end of the paper through two practical examples.

Keywords: acquisition of possession, subjects and objects of possession, types of possession, cessation of possession.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. O POSJEDU OPĆENITO.....	2
2.1. Pojam posjeda	2
2.2. Konstrukcija posjeda	3
2.3. Subjekti i objekti posjeda	4
2.4. Vrste posjeda.....	5
3. STJECANJE POSJEDA	13
3.1. Posjed stvari	13
3.1.1. Izvorno stjecanje posjeda stvari	13
3.1.2. Izvedeno stjecanje posjeda stvari	15
3.2. Posjed prava	20
4. PRESTANAK POSJEDA I NJEGOVI PRAVNI UČINCI.....	22
5. O POSJEDU U SUDSKOJ PRAKSI	26
6. ZAKLJUČAK	29
7. LITERATURA.....	30
8. POPIS PRILOGA	31
POPIS KRATICA	32
PRILOZI	33
Prilog 1.	33
Prilog 2.	37

1. UVOD

Kad je riječ o stjecanju posjeda, prvo treba definirati što zapravo posjed jest. Posjed je faktični odnos između čovjeka i stvari. Treba naglasiti da se posjed ne smatra pravom, već činjenicom, a ta činjenica pravno je relevantna i može izazvati pravne učinke. Kad se govori o faktičnoj vlasti na nekoj stvari, tada ona nužno ne mora imati značenje posjeda. Gledano s rimskog stajališta, uz faktično držanje stvari traži se i volja. Dok gledano s germanskog stajališta, dovoljna je samo faktična vlast na stvari. U tom slučaju volja nije konstitutivni element posjeda. Posjed može biti posredan i neposredan, samostalan i nesamostalan. Njegova kakvoća se može razlikovati te tako može biti zakonit i nezakonit, istinit i neistinit i/ili pošten i nepošten. Kod stjecanja posjeda je nešto drugačije, stjecaj može biti izvorni i izvedeni. Izvorno stjecanje temelji se na zakonu, dok se izvedeno stjecanje posjeda temelji na raznim oblicima tradicije. Tema ovog rada je upravo stjecanje posjeda. Rad se odnosi na posjed općenito, njegov pojam, konstrukciju, subjekte i objekte posjeda te njegove vrste. Detaljno je objašnjen pojam stjecanja kroz izvorno i izvedeno stjecanje, te razlika između posjeda stvari i posjeda prava. Ukratko je pojašnjen prestanak posjeda i njegovi pravni učinci koji proizlaze iz samog prestanka posjeda. Cijeli teorijski dio stjecanja posjeda objašnjen je kroz dva praktična primjera iz sudske prakse. Objasnit će se pojam pomoćnika u posjedovanju, sukladno zakonskim odredbama. Naglasak će se staviti na naslijeđeni posjed, gdje će se pojasniti pojam zakonskog nasljednika, tko može biti zakonski nasljednik prema zakonskim odredbama, koga se nasljeđuje i što se nasljeđuje te koji je to trenutak u kojem se zakonski nasljednik smatra nasljednikom.

2. O POSJEDU OPĆENITO

Kod pitanja, što je posjed po svojoj pravnoj naravi, postoje tri osnovna, ali vrlo različita odgovora na to pitanje. Prvi su pitanje postavili još davno stari rimski pravници, a ovo su neki od zaključaka što posjed jest. „Jedni su autori, promatrajući posjed kao faktički odnos između čovjeka i stvari, došli do zaključka da je posjed jednostavna činjenica, fakt da čovjek drži stvar.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 197).

Klarić i Vedriš (2014: 197) objašnjavaju kritike i shvaćanja drugih autora koji su shvaćanje posjeda analizirali kao običnu činjenicu, a upozoravali su na pravne učinke koje stvara navedena činjenica. S gledišta pravnih učinaka, ti su autori postavili tvrdnju da je posjed pravo, odnosno da predstavlja pravni odnos.

U pravnom sustavu Republike Hrvatske na posjed se gleda realnije. U prvom redu, posjed predstavlja faktički odnos između čovjeka i stvari. Takav odnos u pravilu treba služiti gospodarskom iskorištavanju stvari, dakle ono u tom smislu ne predstavlja samo jednu činjenicu nego skup činjenica, a to je činjenično stanje koje normalno ne završava u jednom trenutku, već vremenski duže traje. Postoje faktična stanja koja nisu posjed, a razlika je u tome što je posjed pravno zaštićen od drugih faktičnih stanja. Iz svega rečenoga, može se definirati pojam posjeda. „Posjed je faktično stanje zaštićeno pravom.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 198). Iako je za posjed karakteristična zaštita koju mu pruža pravni poredak, ne pretvara se tim u pravo. Baš zato što posjed nije pravo, raspravlja se o pitanju prava na posjed u posjedovnoj parnici. Klarić i Vedriš (2014: 197) objašnjavaju da se posjedovnom tužbom može uspostaviti samo posjedovno stanje koje je postojalo prije određenih smetnji posjeda. Treba naglasiti kako se nastali spor ne rješava apsolutno posjedovnom parnicom baš iz razloga što posjed nije pravo, kako je gore već ranije spomenuto. Pitanja prava posjeda rješavaju se u redovnoj vlasničkoj parnici, gdje se utvrđuje koja je stranka u sporu ovlaštena posjedovati stvar.

2.1. Pojam posjeda

Pojam posjeda objasnili su Gavella et al. (2007: 152) te kažu kako riječ „posjed“ potječe od latinskog naziva *possessio* što znači posjedovanje i od riječi *possidere* što znači posjedovati.

„Posjed je pravno relevantna faktična vlast koju neka osoba ima glede određene stvari.“ (Gavella et al., 2007: 151).

„Često se u svakodnevnom govoru instituti vlasništvo i posjed poistovjećuju i shvaćaju kao sinonimi. To je velika greška jer su vlasništvo i posjed potpuno različiti pravni instituti.

Rimski su pravници isticali da se mora dijeliti posjed od vlasništva i da vlasništvo i posjed nemaju ništa zajedničko.“ (Šarac i Lučić, 2011: 104). Nadalje, Šarac i Lučić (2011: 104) objašnjavaju da je vlasnik osoba koja je na pravno propisani način zasnovala svoju pravnu vlast na određenoj stvari, dok posjednik može biti svaka osoba koja ima faktičnu vlast na stvari, bez obzira na način na koji je posjednik došao do stvari.

2.2. Konstrukcija posjeda

Konstrukcija posjeda temelji se na subjektivnoj (subjektivističkoj) koncepciji, odnosno rimskoj i na objektivnoj (objektivističkoj) koncepciji, to jest (dalje u tekstu: tj.) germanskoj. Germanska koncepcija posjeda opće je prihvaćena u francuskom, ali i u hrvatskom zakonodavstvu te se koristi i danas. Naime, opširnije shvaćanje konstrukcije posjeda objasnio je Radošević, a za subjektivnu koncepciju kaže: „Subjektivnom se koncepcijom naziva tradicionalna konstrukcija posjeda, koja je u prošlosti prevladavala, a koja se i danas primjenjuje u mnogim pravnim poretcima.“ (2009: 351). Subjektivistička koncepcija naziva se još i rimska, gdje je pojam posjeda bio malo drugačije uređen nego danas u modernim zemljama. Pravo u subjektivnom smislu prema Rimljanima označavao je „skup pravnih ovlasti koje pojedinci steknu na temelju objektivnih pravnih normi.“ (Šarac i Lučić, 2011:20). Drugim riječima, posjed se sastojao od dva važna elementa, a to su: činjenice faktičnog držanja stvari i volje da se stvar drži. Objektivistička koncepcija "mlađa" je od subjektivističke. Za ovu koncepciju smatra se kako nije potrebno zahtijevati postojanje volje, bitno je samo postojanje faktične vlasti na stvari. Nastala je u drugoj polovici 19. stoljeća u Njemačkoj, a prvi put se pojavljuje u njemačkom Građanskom zakoniku iz 1900. godine. „Do nastanka objektivne koncepcije posjeda, prevladavala je tzv. subjektivna koncepcija, koju je (u današnjem obliku) postavio jedan od najvećih pravnih stručnjaka 19. st. C. F. von Savigny, a za koju je smatrao da potječe još iz rimskog prava. Ova je koncepcija sve do (kraja) 19. i početka 20. stoljeća prevladavala u pravnim poretcima Europe, a i danas je u uporabi u zemljama tzv. romanske podskupine pravnih poredaka kontinentalnoeuropskoga pravnog kruga.“ (Radošević, 2009: 350). Radošević (2009: 356) ove dvije koncepcije povezuje vremenski. Napuštanjem subjektivističke koncepcije, približavalo se sve više objektivističkoj. U dijelu pozitivno-pravnih poredaka prihvaćena je objektivistička koncepcija. Danas se ova koncepcija naziva i modernom koncepcijom, a mnogi pravni sustavi napustili su subjektivističku koncepciju od njezinog nastanka. „Objektivnu koncepciju posjeda usvaja i hrvatsko pravo (još od 1980. g. i donošenja ZOVO-a), te su odredbe o posjedu u ZV-u zasnovane na njoj.“ (Radošević, 2009: 357).

2.3. Subjekti i objekti posjeda

Prema Klariću i Vedrišu (2014: 198) subjekti prava mogu također biti i subjekti posjeda, drugim riječima to su fizičke i pravne osobe. Što se tiče stjecanja posjeda, više se ne zahtijeva posjedovna volja pa tako sada posjed mogu stjecati i one fizičke osobe koje ima ograničenu poslovnu sposobnost pa čak i one osobe koje su poslovno nesposobne. Poslovna sposobnost fizičke osobe, prema Hrvatskoj enciklopediji (URL), predstavlja mogućnost da se izjavom volje stvaraju prava i obveze, odnosno da se sklapaju pravni poslovi. Da bi određena osoba imala poslovnu sposobnost, potrebno je da ima pravnu sposobnost. „Pravna sposobnost jest svojstvo pravnog subjekta priznato normama objektivnog prava da bude nositeljem prava i obveza.“ (Hrvatska enciklopedija, URL). U konačnici, kad je riječ o fizičkim osobama, posjed mogu stjecati osobe s ograničenom poslovnom sposobnošću i poslovno nesposobne osobe, kao što je prethodno spomenuto jer za njih pravne poslove može sklapati njihov zakonski zastupnik. „Poslovna sposobnost fizičkoj se osobi može ograničiti ili vratiti odlukom suda u izvanparničnome postupku.“ (Hrvatska enciklopedija, URL). U hrvatskom zakonodavnom sustavu, fizička osoba poslovnu sposobnost stječe punoljetnošću, ali i sklapanjem braka prije punoljetnosti. Novije hrvatsko obiteljsko zakonodavstvo napušta institut potpunoga lišenja poslovne sposobnosti. Odredba Obiteljskog zakona (dalje u tekstu: OZ) (članak 234. stavci 1. i 3., NN 103/15, 98/19) glasi da će sud u izvanparničnom postupku lišiti punoljetnu osobu poslovne sposobnosti, samo u onom dijelu duševnih smetnji ili zbog drugih razloga, ako osoba nije sposobna brinuti o nekom od svojih prava, interesa i potreba ili ako ugrožava prava i interese drugih osoba o kojima je dužna skrbiti se. Također, prije donošenja rješenja o lišenju poslovne sposobnosti, sud je dužan pribaviti stručno mišljenje vještaka odgovarajuće grane medicine o zdravstvenom stanju osobe za koju je pokrenut postupak lišenja poslovne sposobnosti i mišljenje o utjecaju stanja na njezine sposobnosti zaštite svojega pojedinoga prava ili skupine prava, ali i na ugrožavanje interesa i prava drugih osoba. Nadalje, prema OZ-u (NN 103/15, 98/19) članku 234. stavcima 5. i 6. radnje i poslove koje osoba nije sposobna samostalno poduzimati u pogledu osobnog stanja obuhvaća davanje izjava, poduzimanje radnji koje se odnose na promjenu osobnog imena, sklapanje i prestanak braka, roditeljstvo, zdravlje i drugo. U pogledu imovine obuhvaća raspolaganje i upravljanje imovinom, plaćom ili drugim stalnim novčanim primanjima. „Sud može u izvanparničnom postupku odlučiti da osobi koja je bila lišena poslovne sposobnosti bude smanjen opseg lišenja poslovne sposobnosti, odnosno da joj se poslovna sposobnost vrati.“ (OZ, NN 103/15, 98/19, članak 239. stavak 1.). Dakle, u načelu „posjed mogu stjecati sve naravne (fizičke) osobe na svim onim stvarima na kojima,

prema svojim psihofizičkim osobinama, mogu ostvariti i održavati faktičnu vlast.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 198).

Stvari i prava mogu se pojaviti kao objekt posjeda, no ne mogu sva prava i sve stvari biti objektom posjeda. U pogledu stvari, posjedovati se mogu samo sadašnje stvari. Sadašnje stvari mogu biti objekt posjeda samo ako su istovremeno i u prometu. Buduće stvari ne mogu biti objektom posjeda zato što se na njima ne može izvršavati faktična vlast. Prema Klariću i Vedrišu (2014: 199) u konačnici, mogu se posjedovati samo one stvari na kojima se može steći pravo vlasništva. Primjerice, objektom posjeda mogu biti nekretnine, automobili, ali i određena prava stvarne služnosti poput prelaženja preko tuđeg zemljišta. Međutim, postoji iznimka koju navodi Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (dalje u tekstu: ZV) (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14), a propisana je člankom 10. stavkom 4. te propisuje da objektom posjeda može biti i dio neke stvari koji inače ne može samostalno biti objekt prava vlasništva i drugih stvarnih prava poput sobe ili neke druge prostorije u stanu.

Po pitanju prava kao objekta posjeda, ne mogu biti sva prava u posjedu. Klarić i Vedriš (2014: 199) navode kako svi imaju pravo glasa, ali se pravo glasa ne može posjedovati, a misli se na opće biračko pravo. Također, ne može se posjedovati nečije statusno pravo kao što je bračno pravo ili roditeljsko pravo. Ovime je jasno da se posjedovati ne mogu neimovinska i neprometna prava. ZV (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14) također navodi u članku 10. stavku 5. kako je s posjedom stvari izjednačeno faktično izvršavanje sadržaja prava stvarnih služnosti glede određene nekretnine, pa se na posjed prava primjenjuju odredbe o posjedu stvari na odgovarajući način. Pravo stvarne služnosti je „pravo svagdašnjega vlasnika određene nekretnine (povlasna nekretnina) da se za potrebe te nekretnine na određeni način služi nečijom nekretninom (poslužna nekretnina), čiji svagdašnji vlasnik to mora trpjeti ili mora propuštati određene radnje glede svoje nekretnine koje bi inače imao pravo činiti.“ (ZV, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, članak 186. stavak 1).

2.4. Vrste posjeda

Posjed se dijeli:

- a) na neposredan i posredan, samostalan i nesamostalan,
- b) na individualni posjed i suposjed,
- c) s obzirom na objekt na nasljednički, idealni i tabularni,

d) s obzirom na kakvoću na zakonit i nezakonit, istinit i neistinit te pošten i nepošten.

a) neposredan i posredan, samostalan i nesamostalan posjed

„Neposredan posjed ima svaka osoba koja neposredno, osobno ili preko pomoćnika u posjedovanju izvršava faktičnu vlast na stvari. Posredan posjed ima osoba koja faktičnu vlast na stvari izvršava preko druge osobe, kojoj je po osnovi plodouživanja, zakupa, čuvanja, posudbe ili drugog pravnog posla dala stvar u neposredan posjed.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 199).

Kao što je prethodno definirano, neposredan posjed ima svaka osoba koja faktičnu vlast na određenoj stvari izvršava osobno, neposredno ili preko pomoćnika u posjedovanju pa tako iz sljedećeg primjera, Županijski sud u Zadru, odbio je žalbu tužiteljice koja je zahtijevala predaju nekretnine u posjed od tužene, koja istu drži u posjedu, smatrajući da ima jače pravo na posjed na spornoj nekretnini od tužene. „Sud prvog stupnja odbija tužbeni zahtjev s obrazloženjem: da se posjed stjecatelju predaje: 1. tjelesnom predajom ili 2. očitovanjem volje. Načelo je da se stvar predaje u neposredan posjed tjelesnom predajom, a u posredan posjed očitovanjem volje. Samo iznimno kad se stvar predaje u neposredan posjed onom tko u tom času već ima tu stvar tako da je već u položaju izvršavati vlast na njoj, stvar će se predati stjecatelju u neposredan posjed samim očitovanjem volje (*traditio brevi manu*). Predaja stvari u posjed je dvostran, voljni čin, koji se sastoji od toga što dotadašnji vlasnik fizički predaje, a stjecatelj prima stvar u posjed, koji čin je izvršen kad se stjecatelj s voljom prenositelja nađe u položaju da izvršava faktičnu vlast glede stvari.“ (Županijski sud u Zadru Gž-3404/13-2 od 5. veljače 2014. godine). Žalba tužiteljice nije osnovana, a na kraju presude, sud je potvrdio činjenicu da je tuženica upisana u zemljišne knjige kao samovlasnica sporne nekretnine.

„Samostalan je posjed kad faktičnu vlast na stvari izvršava vlasnik stvari. Nesamostalan je onaj posjed kod kojeg se faktična vlast izvršava na osnovi prava izvedenog iz prava samostalnog posjednika.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 200). Prema ZV-u (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14) članak 11. stavak 1. i 3., samostalni je posjednik svaka osoba koja posjeduje stvar kao da je njezin vlasnik. Može se reći da je samostalni posjednik i osoba koja posjeduje određeno pravo kao da je njezin nositelj. Svatko se u prometu može naći kao samostalni posjednik, ali i kao vlasnik stvari. Također, ZV (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14) u članku 11. stavku 1. za nesamostalnog posjednika navodi da je to osoba koja stvar ili pravo posjeduje isključivo tako da joj se priznaje viša vlast posrednog

posjednika. Najbolji primjer neposrednog posjednika je zakupnik, koji iznad sebe ima vlasnika zakupljene stvari kao posrednog posjednika.

b) individualni posjed i suposjed

Individualni se posjed može definirati kao „posjed kad samo jedna osoba ima posjed na stvari ili pravu. Dok se za suposjed može reći kako postoji onda „kad više osoba imaju posjed na istoj stvari ili pravu.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 200). Individualni posjed ne treba puno objašnjavati jer je vidljivo iz same definicije kakav je i koliko osoba može biti posjednikom.

„Posjedovanje stvari se među suposjednicima može organizirati tako da faktičnu vlast izvršavaju svi zajedno, jedan za ostale ili sukcesivno.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 200). Tako primjerice, prema članku 42. stavku 1. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14), definirano je da svim suvlasnicima pripada pravo na suposjed stvari, ali mogu odlučivati međusobno o podjeli posjeda stvari i/ili izvršavanju ostalih vlasničkih ovlasti glede te stvari.

Praktičan primjer suposjeda vidljiv je iz rješenja Županijskog suda u Bjelovaru, gdje se jasno vidi organizirana faktična vlast između suposjednika. „Nekretnine upisane u zk. ul. br. .k.o. C. nisu bile u cijelosti vlasništvo ovršenika već samo u ½ dijela, dok je drugi suvlasnik s ovršenikom na predmetnim nekretninama bio u vrijeme podnošenja prijedloga za ovrhu S. J., pa je ovrha i provedena samo na ½ nekretnine u suvlasništvu ovršenika, pa je ovrhovoditelj i kupio samo tu jednu polovinu te se u zemljišne knjige i uknjižio kao vlasnik na toj jednoj polovini nekretnine. Dakle, sada je ovrhovoditelj suvlasnik na ravne dijelove sa S.J., a svim suvlasnicima sukladno čl. 42. st. 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima („Narodne novine“ br. 91/96,68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09 i 143/12) pripada pravo na suposjed stvari, no oni mogu odlučiti da će međusobno podijeliti posjed stvari i/ili izvršavanje svih ili nekih vlasničkih ovlasti glede nje.“ (Županijski sud u Bjelovaru Gž Ovr-539/2016-2 od 4. studenog 2016. godine). Kao što je u rješenju navedeno, ovrhovoditelj je mogao kupiti jednu polovinu dijela nekretnine od ovršenika, pošto ovršenik nije bio u cijelosti vlasnik nekretnine. Tako su sad ovrhovoditelj i S.J. suvlasnici i imaju jednake dijelove te im pripada pravo da međusobno mogu odlučivati o podjeli posjeda ili vlasničkim ovlastima nad nekretninom.

c) vrste posjeda s obzirom na objekt

Posjed stvari odnosi se na slučajeve kad je objekt posjeda stvar. Prema objektivističkoj konstrukciji posjeda, „posjed stvari ima svaka osoba koja neposredno ili posredno izvršava

faktičnu vlast na stvari.“ (Klarić i Vedriš 2014: 200). Može i obratno, da posjed nema ona osoba koja ne izvršava vlast glede određene stvari. Faktična vlast prema Klariću i Vedrišu (2014: 201) je faktično raspolaganje sa stvari. Ne utvrđuje se prema čvrstim aspektima i unaprijed određenim mjerilima. Postoji i onda kad se ima svakodobna, realna mogućnost faktičnog raspolaganja sa stvarju. Drugim riječima, gdje god se stvar nalazila, ne prestaje posjed nad njom, jer se u svakom trenutku posjednik te stvari može vratiti k njoj i koristiti se njome. „Ako se faktična vlast ne bi shvatila u tom širem značenju, bio bi posjed stvari praktički gotovo onemogućen, jer bi svako i najmanje prostorno udaljavanje od stvari, ispuštanje iz ruku, značilo prestanak faktične vlasti, a time ujedno i gubitak posjeda.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 201).

Nadalje, Klarić i Vedriš (2014: 201) objašnjavaju da se posjed ne gubi kada je posjednik privremeno spriječen izvršavati faktičnu vlast neovisno o svojoj volji. Primjerice, ako je posjednik zbog potresa i urušavanja zgrade privremeno spriječen boraviti na svome zemljištu. Postoje dvije iznimke predviđene ZV-om (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14). Prva iznimka je: pomoćnik u posjedovanju, a druga je nasljednički posjed. U prvom slučaju, iako osoba ima pravo na faktičnu vlast na stvari, ne posjeduje stvar. U drugoj se iznimci određuje da ostaviteljev posjed prelazi na nasljednika u trenutku ostaviteljeve smrti. Nasljednik postaje u tom trenutku posjednikom stvari, ali i prava, bez obzira što će tek kasnije steći faktičnu vlast na stvari.

Pomoćnik u posjedovanju, prema članku 12. stavku 2. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14), je osoba koja u radnom odnosu postupa isključivo pokoravajući se tuđim nalogima glede neke stvari ili prava, pa izvršava isključivo tuđu faktičnu vlast. Dakle, pomoćnik u posjedovanju nema posjed nad stvari jer izvršava isključivo tuđu faktičnu vlast. Tako primjerice pomoćnik u posjedovanju može biti: vozač taksija, s time da vozač nije vlasnik taksija, kućna pomoćnica, konobar u tuđem ugostiteljskom objektu i sl.

Nasljednički posjed, u hrvatskom pravnom sustavu, prema članku 17. stavku 1. i 3. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14), predstavlja ostaviteljev posjed, odnosno stvari i prava koje prelaze na njegova nasljednika zbog ostaviteljeve smrti i u njezinom času, onakvi kakvi jesu. Prelaskom ostaviteljeva posjeda na njegova nasljednika ili više njih, ne dira se u ostale posjede iste stvari tj. prava. Kao što je opisano, nasljednički posjed nastaje zbog smrti ostavitelja, a prema hrvatskom pravu, posjed se može naslijediti. Člankom 3. stavkom 1. i 2. Zakona o nasljeđivanju (NN 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19) definirano je da se nasljeđuje zbog smrti fizičke osobe i u trenutku njezine smrti, a ostavitelja može naslijediti svaka fizička osoba. U

trenutku smrti na nasljednika prelaze prava i obveze umrlog, pa on tako postaje vlasnikom, umjesto ostavitelja. „Ne prekidajući se ostaviteljevom smrću, svaki se ostaviteljev posjed nastavlja kod nasljednika a) na istom predmetu posjedovanja, b) na istom stupnju posjedovanja te c) s istim objektivnim kvalitetama posjeda (zakonitost-nezakonitost, istinitost-neistinitost) koje je imao kod ostavitelja.“ (Gavella et al., 2007: 177).

Idealni posjed Gavella et al. (2007: 174) objašnjavaju kao naziv za od pravnog poretka priznatu privatnu vlast, ali i za svakoga relevantnu vlast, koju osoba ima u pogledu određenog predmeta, gledano kao da je taj predmet njezin. Takva se vlast ne smije sastojati u neposrednoj fizičkoj ili efektivnoj vlasti na stvari, niti se na nju oslanjati. Kao takav, idealni posjed nije posjed u pravnome smislu, on je samo naziv koji obilježava privatnu vlast glede određene stvari koju je dodijelila javna vlast svojom odlukom osobi u posjed. Ostaje još samo pojasniti tabularni posjed koji ima sličnosti s nasljedničkim posjedom, ali ipak se nešto malo razlikuje, on je također idealan i nije efektivan.

„Tabularni posjed ima osoba koja je upisana u zemljišne knjige kao vlasnik nekretnine, a na njoj nema faktične vlasti.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 202). Tabularni posjed, odnosno knjižni posjed je činjenica da je u zemljišnim knjigama pravo vlasništva nekretnine ili neko drugo pravo upisano u korist određene osobe. Nadalje, Klarić i Vedriš (2014: 202) objašnjavaju kako tabularni posjed ne uživa posjedovnu zaštitu s obzirom na to da tabularni posjednik ne izvršava faktičnu vlast ni posredno, ni neposredno. Pojam tabularnog posjeda predviđa Austrijski opći građanski zakonik iz 1811. godine (§ 321.), a ZV ga ne predviđa.

Posjed prava tumači se na sljedeći način: „S posjedom stvari izjednačeno je faktično izvršavanje sadržaja prava stvarnih služnosti glede neke nekretnine (posjed prava), pa se na posjed prava primjenjuju na odgovarajući način odredbe o posjedu stvari, ako to nije suprotno naravi prava niti odredbama zakona.“ (ZV, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, članak 10. stavak 5.). Kod posjeda prava, Klarić i Vedriš (2014: 202) govore o mnogim slučajevima gdje postoje mišljenja da bi se posjed prava trebao priznavati, a to su primjerice: korištenje toplinske i električne energije te pravo korištenja plina. Kako god bilo, u tim slučajevima, posjed stvari bio bi nedovoljan i problematičan iz vrlo jednostavnog razloga. Problematika je u postojanju faktične vlasti potrošača i isporučitelja. Naime, neovisno o tome tko ima faktičnu vlast, navedeni oblici energije mogu se kontrolirati preko distribucijskog centra ili pak potpuno isključiti. Iz navedenog, može se zaključiti da „posjed prava postoji kada netko faktično vrši sadržaj nekog prava (*corpus*) s voljom da postupa kao da se radi o njegovom pravu (*animus*).“ (Šarac i Lučić, 2011: 108).

d) vrste posjeda s obzirom na kakvoću

Pod posjedom s obzirom na kakvoću, Klarić i Vedriš (2014: 203) objašnjavaju da se tu podrazumijeva dioba sadržajno jedinstvenog posjeda prema posebnim kakvoćama, a one se odnose na osnovu stjecanja, način njihova stjecanja, te određene subjektivne trenutke posjednika. Na temelju navedenog, mogu se razlikovati: zakonit i nezakonit posjed, istinit i neistinit te pošten i nepošten posjed.

1. zakonit i nezakonit posjed

„Posjed je zakonit ako posjednik ima valjani pravni temelj tog posjedovanja (pravo na posjed).“ (ZV, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, članak 18. stavak 1.). Prema Klariću i Vedrišu (2014: 203), u prvom redu to su one osnove koje se traže kao i kod stjecanja prava vlasništva, a to su pravni poslovi, odluke državnih tijela i druge pravne činjenice koje se moraju dogoditi da bi se steklo pravo vlasništva. Osim navedenih osnova, koriste se i druge pravne osnove kojima se stječe pravo na posjed. Na primjer, ugovori kojima se predaje stvar drugome na korištenje, uporabu, čuvanje, i slično, (dalje u tekstu: sl.) dakle, ugovor o zakupu, najmu, posudbi, skladištenju i tako dalje. Ugovor predstavlja „pravni posao, suglasno očitovanje volja dvaju ili više subjekata usmjereno na postizanje dopuštenih pravnih učinaka, a koji se sastoje u postanku, prestanku ili promjeni pravnog odnosa.“ (Hrvatska enciklopedija, URL). Klarić i Vedriš (2014: 203) objašnjavaju kako ugovor sam po sebi ne daje posjed stvari ili prava, već ugovor predstavlja pravo na posjed, čime mu se osigurava kakvoća zakonitog posjeda.

Jedan od primjera zakonitog posjeda je slučaj u kojemu osoba A prodaje moped. Osoba B kupuje moped od osobe A, ali na temelju same kupnje, osoba B nije još postala posjednikom. Temeljem sklopljenog ugovora o kupoprodaji, osoba B ima pravo od osobe A zahtijevati predaju mopeda u svoj posjed. U tom slučaju, kupnja je samo osnova za stjecanje posjeda, kad A doista preda moped B-u, tada B postaje posjednik i to zakonit jer se njegov odnos zasniva na valjanoj pravnoj osnovi, odnosno ugovoru o kupoprodaji.

Suprotno zakonitom je nezakonit posjed. To je svaki onaj „posjed koji se ne zasniva na valjanoj pravnoj osnovi.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 204). Primjer jednog nezakonitog posjeda je slučaj u kojemu osoba A od osobe B je ukrala prijenosno računalo. Osoba A sada posjeduje prijenosno računalo, ali nije njezin vlasnik niti je takav posjed zakonit. Dakle, osoba A nije zakonitim putem stekla stvar, već prijevarom, odnosno krađom od osobe B.

2. istinit i neistinit posjed

Istinit posjed prema Klariću i Vedrišu (2014: 204) je onaj koji je stečen na dopušten i pravilan način, a takav dopušten i pravilan način stjecanja posjeda je npr. tradicija.

„Neistinit ili viciozan posjed je onaj koji je stečen silom, potajno ili prijevarom te zlouporabom povjerenja (*vi, clam, precario*).“ (Klarić i Vedriš, 2014: 204). Posjed stečen silom, posjed je do kojeg je posjednik došao protiv volje dosadašnjeg posjednika, primjenjujući ili fizičku ili psihičku silu. U navedenom, Klarić i Vedriš (2014: 204) govore da se radi o izravnoj primjeni sile kod stjecanja posjeda.

Klarić i Vedriš (2014: 204) objašnjavaju da se posjed može steći silom i neizravnim putem u slučaju ako je posjednik došao u posjed faktičnim jednostranim zaposjedanjem stvari ili prava, ne potajno, a dosadašnji se posjednik nije tom zaposjedanju suprotstavio jer za zaposjedanje nije ni znao. Međutim, stjecatelj može silom oduzeti stvar i vratiti je u svoj posjed, ako za stvar smatra da je njegova, a oduzeta mu je silom ili nepravedno, odnosno ako smatra da mu glede te stvari pripada pravo na posjed. Primjerice, ako prodavatelj oklijeva predati kupcu kupljenu stvar, tada kupac silom može oduzeti kupljenu stvar prodavatelju. U ovom slučaju neistinit posjednik istovremeno će biti i pošten.

Posjednik kojemu se posjed oduzme silom, može svoj posjed također vratiti silom. Takvo postupanje naziva se samopomoć koja u takvom slučaju ne predstavlja smetanje posjeda. Samopomoć je „ostvarivanje prava uporabom vlastite snage i/ili drugih privatnih sredstava, a ne posredstvom vlastite javne vlasti (sudske ili upravne).“ (Gavella et al. 2007: 246). Samopomoć predstavlja tradicionalni način ostvarivanja prava na zaštitu posjeda.

Prijevarom, prema Klariću i Vedrišu (2014: 205) će biti „stečen onaj posjed do kojega se došlo izazivanjem ili održavanjem dosadašnjeg posjednika u zabludi.“ Tu se podrazumijeva i potajno stjecanje, odnosno krađu gdje se posjed stječe kriomice da dosadašnji posjednik ne sazna za oduzimanje posjeda.

Klarić i Vedriš (2014: 205) objašnjavaju da se posjed može steći i zlouporabom povjerenja na način da se posjed izmoli. Drugim riječima, posjed se stječe kad netko drugi nastoji samovlasno pretvoriti u trajno pravo ili stanje, ono što mu je dano samo iz usluge, odnosno kada osoba želi prisvojiti u posjed ono što njoj zakonski ne pripada. „Isto je tako zloupotrebom povjerenja stekao posjed i onaj tko je bio dobio stvar u neposredan posjed (npr. na temelju ugovora o najmu), a potom je samovlasno taj posjed osamostalio (nakon prestanka najamnog odnosa je odbio vratiti iznajmljenu mu stvar, ili se još za trajanje najamnog odnosa

počeo ponašati glede te stvari tako da je time negirao 'višu' vlast onoga tko mu je tu stvar povjerio).“ (Gavella et al., 2007: 220).

„Prekarij je ugovor po kojem je jedna strana prepustila drugoj stvari neku stvar na besplatnu uporabu do opoziva.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 205). Na primjer, posudba auta prijatelju. On se s njim može voziti, obavljati što mu je potrebno sve dok auto ponovno ne bude trebao vratiti. Ako prijatelj odbije vrati auto, u trenutku kada se povrat zatraži, radi se o stjecanju posjeda zlouporabom povjerenja. Prema Klariću i Vedrišu (2014: 205) takav je posjed neistinit, a naziva se još i prekaristički posjed jer je nastao samovlasnom i nedopuštenom transformacijom prekarija.

3. pošten i nepošten posjed

„Posjed je pošten ako posjednik kad ga je stekao nije znao niti je s obzirom na okolnosti imao dovoljno razloga posumnjati da mu ne pripada pravo na posjed, ali poštenje prestaje čim posjednik sazna da mu pravo na taj posjed ne pripada.“ (ZV, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, članak 18. stavak 3.). Po pitanju poštenog posjeda, ako je vođen sudski postupak o pravu na posjed u kojem je pravomoćno odlučeno da posjedniku ne pripada pravo na dosadašnji posjed, Klarić i Vedriš (2014: 206) objašnjavaju da njegovo poštenje tada prestaje važiti, ali ne od trenutka pravomoćnosti sudske odluke, već od trenutka kad je primio tužbu. Bitno je napomenuti da prema članku 18. stavku 5. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14), posjed se smatra poštenim, sve dok se ne dokaže drugačije. Riječ je tako o oborivoj presumpciji, gdje je teret dokazivanja na onome tko tvrdi da posjed nije pošten.

„Nepošten je onaj posjed (*malae fidei possessio*) kada posjednik zna ili je imao dovoljno razloga posumnjati da mu ne pripada pravo na posjed.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 206). Gavella et al. (2007: 221) govore da značajku o poštenju i nepoštenju dobiva posjed u trenutku stjecanja, jer je to prilika u kojoj se posjednika subjektivno određuje prema činu stjecanja.

„Poštenje i nepoštenje su subjektivne kvalitete posjeda, a zakonitost i istinitost objektivne kvalitete. Stoga se u istom posjedu mogu se steći objektivne i subjektivne kvalitete različita predznaka. Tako primjerice zakonit posjed može biti istinit i neistinit.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 207).

U konačnici, „posjed koji ima sve tri pozitivne kvalitete, tj. da je istodobno zakonit, istinit i pošten naziva se kvalificiranim posjedom.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 207).

3. STJECANJE POSJEDA

Člankom 13. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14), definirano je, da je posjed stečen kada stjecatelj uspostavi svoju faktičnu vlast glede određene stvari, bilo da ju je osnovao izvorno, odnosno jednostranim činom ili da ju je osnovao izvedenim putem, tj. da mu je vlast prenesena.

3.1. Posjed stvari

Klarić i Vedriš (2014: 207) objašnjavaju izraz stjecanje, koji kao takav i nije baš pravno najprikladniji kada se mora primijeniti na posjed. Govori se kako se posjed stječe ili kako se posjed gubi, ali zapravo posjed počinje i posjed može prestati. Sve se to lako može objasniti pošto je posjed faktično stanje, odnosno činjenično stanje, a činjenično stanje se ne stječe i ne gubi. Prema Gavelli et al. (2007: 102) pravo određene vrste bit će stečeno onda kada su ispunjene sve pretpostavke, a gledano na posjed stvari, pravo stječe ona osoba koja ima pravni temelj za stjecanje. Ovisno o tome kakve su pretpostavke za stjecanje ispunjene, stjecanje može biti izvorno ili izvedeno.

3.1.1. Izvorno stjecanje posjeda stvari

Izvorno stjecanje posjeda stvari nastaje jednostranim činom, odnosno posjed se može steći mimo volje ili protiv volje dosadašnjeg posjednika, tj. stjecanje bez obzira na prednika. Izvornim stjecanjem posjeda stvari prema Gavelli et al. (2007: 103) osniva se novo stvarno pravo, odnosno drugim riječima, izvorno stjecanje posjeda stvari nije izvedeno iz nekog drugog prava.

a) neposredan posjed

Prema Klariću i Vedrišu (2014: 208) izvorno stjecanje neposrednog posjeda stvari nastaje izvršavanjem jednostranog fizičkog čina koji uspostavlja faktičnu vlast na stvari, a naziva se aprehenzija. Riječ aprehenzija (lat. *apprehensio*) u prijevodu znači zahvaćanje ili shvaćanje. „Aprehenzija, način na koji se neka stvar čini svojih posjedom, zahvaćanjem u mišljenju ili djelovanju. U prvom slučaju riječ je o poimanju (obuhvaćanju), a u drugom o posjedovanju kao stavljanju na raspolaganje neke prirodne ili proizvedene stvari.“ (Hrvatska enciklopedija, URL).

„Danas aprehenzija ima šire značenje i obuhvaća svaki akt kojim se zadobiva faktična vlast na stvari. Tako ima slučajeva kod kojih za osnivanje posjeda uopće nije potrebno

neposredno fizičko uzimanje, nego je dovoljno i posredno uzeće.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 208). Primjerice, poštenu posjednik (kao i plodouživatelj i zakupnik) domaće životinje stječe posjed nad mladuncem već samom separacijom. U drugim slučajevima, Klarić i Vedriš (2014: 208) objašnjavaju gdje posredan fizički zahvat nije dovoljan, već je potreban i osobni akt stjecatelja. Na primjer, ribolovac se bavi sportskim ribolovom, bilo rekreativno ili profesionalno, pod motom "Ulovi i pusti". U trenutku kad ribolovac odluči odlaziti na mjesto gdje je zabranjen izlov ribe u velikim količinama i postavi mreže kao mamac da ulovi ribu, on još uvijek tim činom ne postaje posjednik. Postaje njezin posjednik u trenutku kada ribu doista uzme. „Prema tome, akt kojim se zasniva posjed pokretnih stvari može biti vrlo različit. Osnovno je da bude takvog intenziteta da omogućuje uspostavu faktične vlasti na stvari.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 208). Kod nekretnina situacija je malo drugačija. Posjed nekretnine stječe se na izvoran način, u pravilu tako da se stupa na samu nekretninu. Klarić i Vedriš (2014: 208) objašnjavaju da bi samo stupanje na nekretninu trebalo bi biti izjednačeno s fizičkim zahvatom na pokretnini, ali samo stupanje na nekretninu nije uvijek dovoljno da se stekne posjed. U mnogim situacijama potrebno je zemljište omeđiti, staviti ogradu, obilježiti pa čak i obraditi i tako dalje. (dalje u tekstu: itd). Kod izvornog stjecanja posjeda postoji i slučaj gdje se oduzima tuđi posjed, odnosno izvornim stjecanjem posjeda smatra se i samovlasno protupravno oduzimanje tuđeg posjeda. Kad je riječ o oduzimanju posjeda, moraju se ispuniti dvije pretpostavke: „1. akt oduzimanja mora stjecatelju omogućiti faktično raspolaganje stvarju i 2. dosadašnjem posjedniku mora aktom oduzimanja biti onemogućeno faktično raspolaganje stvarju. Zbog toga mora dosadašnjem posjedniku biti oduzeta detencija stvari ili mu mora biti spriječeno dalje faktično stjecanje na stvari. Ako toga nema, dosadašnji je posjednik u svom posjedu samo eventualno smetan, ali mu sam posjed nije oduzet.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 209).

Prema Klariću i Vedrišu (2014: 209) ako se posjed stječe samovlasnim oduzimanjem, u tom slučaju, oduzimatelj će posjed steći samo onda kada dosadašnjem posjedniku nije uspjela samopomoć da vrati stvar. U tom slučaju, posjed je stečen onda kada dosadašnji posjednik ne reagira ili reagira, ali bezuspješno. Članak 20. stavak 1. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14) definira samovlast kao zabranjenu, bez obzira na to kakav je posjed, nitko nema pravo samovlasno smetati čak ni u situaciji kada se smatra da ima jače pravo na posjed.

U konačnici, Klarić i Vedriš (2014: 209) objašnjavaju kako pri izvornom stjecanju vrijedi načelo da se u posjed dobiva onoliko koliko se uzelo, upotrijebilo, obilježilo, ogradilo ili sačuvalo.

a) posredan posjed

Izvorno stjecanje posrednog posjeda moguće je jedino preko zastupnika ako je on stekao neposredni posjed izravno.

3.1.2. Izvedeno stjecanje posjeda stvari

„Derivativno stjecanje posjeda stvari, pravni termin, označuje izvedeno stjecanje prava: stjecatelj prava (pravni sljednik) stječe određeno subjektivno pravo od njegova dotadašnjeg nositelja (pravni prednik). Sljednik izvodi (derivira) svoje pravo iz prednikova prava.“ (Hrvatska enciklopedija, URL). Dakle, kod takvog stjecanja posjeda stvar mora biti u nečijem posjedu da bi se mogla prenijeti na sljedećeg posjednika. Klarić i Vedriš (2014: 209) objašnjavaju da kod izvedenog stjecanja posjeda stvari, riječ je zapravo o prijenosu posjeda.

b) neposredan posjed

Kod izvedenog stjecanja neposrednog posjeda riječ je o slučaju gdje se način stjecanja posjeda naziva tradicija. „Tradicija je prijenos posjeda predajom stvari novom posjedniku.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 209). Tradicijom se prenose pravni učinci vezani za činjenicu posjeda koji se ujedno nazivaju i pravo posjeda. Prema članku 14. stavku 1. i 2. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14) predaja, odnosno prijenos stvari, smatra se izvršenom u trenutku čim se stjecatelj s voljom prenositelja posjeda nađe u položaju izvršavati faktičnu vlasti na stvari. Nadalje, kad se posjed prenosi osobi koja nije prisutna, predaja će biti izvršena onda kad sam stjecatelj primi stvar ili osoba koja ga po njegovoj volji ili zakonski zastupa u predaji, odnosno primanju stvari.

U današnjem pravu postoji nekoliko vrsta tradicija, a to su:

- a) fizička predaja ili predaja iz ruke u ruku (*traditio de manu ad manum*),
- b) predaja znacima ili simbolička tradicija (*traditio symbolica*),
- c) tradicija očitovanjem (*traditio per declarationem*),
- d) tradicija transportom (*traditio per transmissionem*).

a) fizička predaja ili predaja iz ruke u ruku najčešća je vrsta tradicije kod prijenosa posjeda pokretnih stvari. Najstarija je i najprimitivnija vrsta tradicije. Ipak, u pravu to baš nije tako i ova se tradicija ne smije preusko shvatiti. Klarić i Vedriš (2014: 210) objašnjavaju kako bi iz samog naziva tradicije bilo potrebno fizičko zahvaćanje stvari rukom prenositelja i stjecatelja. Zapravo je dovoljno da se stjecatelju omogući faktično raspolaganje sa stvari, tj. da se stvar stavi u takav položaj gdje stjecatelj može nad njom imati faktičnu vlast. Na primjer,

potrebno je kupiti drva za zimu. Prodavatelj drva ima veliku količinu drva za prodati te s njim treba dogovoriti istovar drva pred kućom. Istovaranjem drva izvršena je fizička predaja stvari. Isto je tako i s poštarom koji donosi poštu, ostavlja ju u sandučiću, iako trenutno nema nikoga kod kuće u tom trenutku, izvršena je fizička predaja stvari. „Poseban oblik fizičke predaje stvari, je tzv. predaja dugom rukom (*traditio longa manu*). Tu se stjecatelj s dopuštanjem prenositelja sam stavlja u posjed.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 210). Radi se o situaciji kada bi se stjecatelju pokazala neka zemljišna čestica s uzvisine i kad mu se dopusti da se sam stavi u posjed. Nadalje, Klarić i Vedriš (2014: 210) govore kako stjecatelj ne mora fizički zahvatiti stvar rukom, dovoljno je da sama stvar bude na dohvat ruke kako bi se izvršio prijenos posjeda. Tako još u Antičkom dobu, pravници su govorili kako se stvar može zahvatiti i očima da bi se izvršio prijenos posjeda.

b) predaja znacima ili simbolička tradicija vrsta je tradicije kod se prijenos obavlja pomoću nekog sredstva, znaka, isprava, izdvajanjem i drugo. Predaja stvari se smatra izvršenom i predajom isprave, a to znači da na temelju te isprave stjecatelj ima pravo raspolagati s tom stvari. Klarić i Vedriš (2014: 210) kod ove vrste tradicije postavili su dva osnovna pitanja, i to kada uopće može doći do prijenosa stvari u posjed putem simboličke tradicije, te koliko postoji oblika simboličke tradicije.

Simbolička tradicija karakteristična je za stvari koje se ne mogu predati iz ruke u ruku. Klarić i Vedriš (2014: 210) govore kako treba voditi računa o tome da se ne radi i potpunoj nemogućnosti fizičke predaje. Nema stvari koja se fizički ne može predati. Simbolička tradicija zapravo dolazi u obzir kod onih stvari koje su prostorno udaljene od prenositelja, ali i od stjecatelja. Dakle, prostorna udaljenost je ta koja sprječava da se izvrši predaja iz ruke u ruku.

„Dvostrani čin prenošenja posjeda neke stvari može biti učinjen i kao predaja u neposredan posjed neke druge stvari, ako je ta druga stvar takva da je sredstvo posjedovanja one stvari koju se zapravo želi prenijeti u posjed stjecatelja.“ (Gavella et al. 2007: 199). Na primjer, predaja posjeda automobila predajom ključa. Gavella et al. (2007: 199-200) objašnjavaju kako se predajom u neposredan posjed sredstva posjedovanja odvijaju dvostruke predaje. Jedna predaja u posjed je ona kod koje je stvar sredstvo posjedovanja, a druga predstavlja prijenos posjeda. Da bi se posjed jedne stvari predao u posjed druge osobe, potrebno je da je stvar koja se prenosi na stjecatelja takva da je sredstvo posjedovanja te da je u aktu prenošenja obuhvaćena volja da se posjed druge stvari prenese. Kada su obje pretpostavke ispunjene, na stjecatelja predajom posjeda stvari prelazi i sredstvo posjedovanja, ali i posjed stvari koja se posjeduje posjedovanjem tog sredstva. Nadalje, prema članku 14. stavku 3. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09,

143/12, 152/14) predaja se može izvršiti i pomoću isprave, odnosno kad su za robu prijevozniku izdani vrijednosni papiri, onda ta isprava, odnosno vrijednosni papiri zamjenjuju fizičku predaju stvari. Kada jedna osoba primi takav papir od druge osobe, smatra se da je druga osoba stekla posjed nad stvari. Takvi slučajevi najčešće se javljaju kod naručivanja robe koja se predaje na prijevoz ili u javno skladište, a u tom slučaju se izdaju isprave, tako zvani (dalje u tekstu: tzv.) tradicijski vrijednosni papiri. Predajom vrijednosnog papira postoji dužnost predaje robe. „Tradicionalni vrijednosni papiri je podvrsta stvarnopravnih vrijednosnih papira koji svom zakonitom imaocu daju tražbinu predaje (lat. *traditio*) robe koja je u tim papirima naznačena, što ih razlikuje od obveznopravnih vrijednosnih papira koji glase na novac, tj. koji daju novčanu tražbinu, i od korporacijskih vrijednosnih papira koji daju članska prava u trgovačkom društvu.“ (T-FIMA vrijednosnice, URL).

U određenim situacijama, fizička predaja iz ruke u ruku izrazito je otežana. Na primjer, predaja cjelokupnog posjeda automehaničarskog obrta, u tom slučaju, simbolička predaja cjeline uštedjet će vrijeme i skratiti trud koji bi bio potreban za fizičku predaju svakog pojedinog komada iz automehaničarskog obrta. Uzima se tako da je predaja takvih stvari izvršena ako se stjecatelju preda ključ obrta. U konačnici, Klarić i Vedriš (2014: 211) potvrđuju da se simbolička tradicija obavlja pomoću uručenja dijela stvari, odnosno obavlja se pomoću oruđa. U prometu se može dogoditi situacija da je potrebno izvršiti prijenos posjeda, a da stjecatelj ne mora odmah stvar odnijeti sa sobom. Na primjer, cigla koja je potrebna za izgradnju građevine. Cigla se može unaprijed dogovoriti i platiti te će se tako dogovorena količina cigle izdvojiti od ostatka, (na primjer, obojit će se zelenom točkom svaka paleta cigle) a dostava na određenu adresu bit će izvršena prema dogovoru. Iz navedenog primjera, Klarić i Vedriš (2014: 211) objašnjavaju kako simbolička tradicija može biti izvršena i pomoću drugih simbola, samo se zahtijeva da simboli koji se koriste budu uobičajeni i u svakodnevnom prometu.

c) tradiciju očitovanjem, prema subjektivističkoj konstrukciji, Klarić i Vedriš (2014: 211) objašnjavaju kao vrstu prijenosa posjeda kod koje se, bez ikakve promjene držanja stvari, ali ne kao svoju nego za drugoga, kojemu stvar treba vratiti, bi se stjecao posjed sporazumnim dodavanjem, odnosno gubljenjem volje da se stvar drži za sebe. Tradicija očitovanjem javljala se u dva osnovna oblika, kao tradicija kratkom rukom (lat. *traditio brevi manu*) i *constitutum possessorium* (obično se ne prevodi, ali inače u prijevodu bi značilo posjedovni sporazum ili uglavak).

Predaja kratkom rukom predstavlja „čin predaje neposrednog posjeda osobi koja se već nalazi 'u položaju da izvršava svoju vlast glede stvari', a sastoji se od očitovanja volje

dotadašnjeg neposrednog posjednika i stjecatelja da prvi prenosi na drugoga svoj posjed.“ (Gavella et al. 2007: 204).

Predaja očitovanjem volje objašnjena je u članku 15. stavcima 1., 2. i 3. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14) koji propisuje da očitovanjem volje stjecatelj posjed stječe neposredno samo ako je već u položaju da izvršava svoju vlast glede stvari. Također, posjed može prijeći na njega tako da dotadašnji posjednik zadrži stvar, a stjecatelju se prenese ili se za njega osnuje pravo da mu se stvar preda. Predaja posjeda očitovanjem volje može biti učinjena i prema trećim osobama, samo ako su o tome obaviještene ili im je poznato. Postoji iznimka predviđena člankom 12. stavkom 2. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14) koja navodi kako osobe u radnom odnosu ili u kućanstvu, iako izvršavaju faktičnu vlast na određenoj stvari za drugu osobu, dužne su postupati prema nalogima tih drugih osoba. Takve osobe nisu posjednici, nego su samo posjednikovi pomoćnici u posjedovanju stvari jer izvršavaju isključivo tuđu faktičnu vlast.

Tradiciju *brevi manu* prema subjektivističkoj konstrukciji posjeda, Klarić i Vedriš (2014: 211) objašnjavaju kao prijenos posjeda koji se obavljao tako da se dosadašnji detentor sporazumno s posjednikom od detentora pretvarao u posjednika. Dok prema objektivističkoj konstrukciji, Klarić i Vedriš (2014: 212) govore da je za posjed dovoljan samo objektivni element, odnosno izvršavanje faktične vlasti na stvari. Može se reći kako se briše razlika između držanja i posjeda. Tako proizlazi da svi koji drže tuđu stvar po osnovi nekog pravnog posla su njezini neposredni posrednici. Tradicija kratkom rukom postoji u slučaju kada se posjednikova volja očituje da preda stvar stjecatelju na kojoj stjecatelj već ima faktičnu vlast glede određene stvari. Takvim očitovanjem volje stječe se neposredni posjed stvari, drugim riječima, nije potrebna fizička predaja stvari.

Drugi oblik tradicije očitovanjem jest *constitutum possessorium* koji u prijevodu znači posjedovni sporazum. Ovaj oblik tradicije suprotan je tradiciji *brevi manu*. Kod ovog oblika tradicije kao i kod tradicije *brevi manu* može se prema objektivističkoj konstrukciji primijeniti odredba koja glasi: „samim očitovanjem volje da se posjed predaje stjecatelju može posjed prijeći na njega tako da dotadašnji posjednik zadrži stvar, a stjecatelju se prenese ili se za njega osnuje pravo da mu dotadašnji posjednik preda tu stvar; isto tako i da se stvar preda nekoj trećoj osobi, a stjecatelj dobije pravo da mu ona preda tu stvar.“ (ZV, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, članak 15. stavak 2.). Nadalje, prema subjektivističkoj konstrukciji, Klarić i Vedriš (2014: 213) ovaj oblik tradicije objašnjavaju u situaciji gdje dosadašnji posjednik gubi volju da drži stvar za sebe, a zadržava

stvar kao njezin držalac. Na primjer, vlasnik stana koji je i posjednik, odluči prodati stan drugome, ali se s kupcem stana dogovori da će ostati živjeti jednoj prostoriji stana kao najmoprimac. Pojam „zadržati stvar“ dosta je složen i predstavlja prepreke u shvaćanju kako bi onda uopće posjed mogao prijeći na stjecatelja. Klarić i Vedriš (2014: 213) objašnjavaju kako sintagma „zadržati stvar“ nedvojbeno upućuje na to da stvar ostaje u faktičnoj vlasti dotadašnjeg posjednika. Možda se pretpostavlja da će se stvar privremeno zadržati, ali samo do predaje stjecatelju. U tom slučaju, ne bi se radilo o prijenosu posjeda očitovanjem volje, pošto se predaja stvari može izvršiti na bilo koji način. Jedino prihvatljivo tumačenje koje navode Klarić i Vedriš (2014: 213) je da dotadašnji posjednik očitovanjem volje zadržava faktičnu vlast na stvari, ali više ne kao posjednik stvari, već kao pomoćnik u posjedovanju, a stjecatelj postaje posjednikom nad stvari. Važno je reći kako ovaj oblik tradicije nije moguć kao prijenos posjeda između posrednog i neposrednog posjednika. „Riječ je samo o transformaciji samostalnog u nesamostalni posjed. Za oba slučaja prijenosa posjeda očitovanjem volje, pravilo je da prijenos ima učinak prema trećima samo ako su o tome obaviješteni, ili im je to inače poznato.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 214). Iz navedenog se želi postići zaštita povjerenja u pravnom prometu.

d) tradicija transportom vrsta je tradicije kod koje treba razlučiti kada je prijenos posjeda doista izvršen. Bitno je razlučiti trenutak kada je prijenos posjeda izvršen i trenutak prijenosa posjeda stjecatelju. Člankom 14. stavkom 2., ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14) propisuje se da kad se posjed prenosi osobi koja nije prisutna, smatra se da je predaja izvršena onda kad stjecatelj primi stvar ili kad stvar primi njegov zastupnik kojeg je ovlastio. U slučaju da se stvar prevozi, predaja prijevozniku predstavlja ujedno i predaju stjecatelju, samo ako prijevoznik radi za račun stjecatelja. Nešto je drugačije određeno kod ugovora o kupoprodaji. Naime, prema članku 394. Zakona o obveznim odnosima (NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21), kad je ugovoren prijevoz, a nije određeno mjesto ispunjenja, predaja je izvršena uručanjem stvari prijevozniku ili otpremniku, neovisno radi li prijevoznik ili otpremnik za račun stjecatelja.

Prema Klariću i Vedrišu (2014: 214) posredan posjed stječe se izvedeno, pravnim poslom gdje se vrši prijenos posjeda s jedne osobe na drugu osobu, *ex lege* ili odlukom državnog tijela. Na primjer, netko kupi stvar koja se nalazi u zakupu, gdje kupac kao vlasnik izvršava faktičnu vlast na stvari posredno preko zakupnika kao neposrednog posjednika. Posredan posjed može se steći i nasljeđivanjem posrednog posjednika.

3.2. Posjed prava

Vrste i načini stjecanja posjeda prava pojmovno se podudaraju s vrstama i načinima stjecanja posjeda stvari, ali postoje razlike u određenim pojedinostima. Kao što je prethodno navedeno, hrvatsko pravo poznaje samo posjed prava stvarne služnosti, ima ga osoba koja se nekretninom koristi faktično na račun drugoga, a u opsegu koji odgovara sadržaju prava služnosti. „Posjed prava služnosti može se steći izvorno ili originarno i izvedeno ili derivativno. Izvorno se stječe posjed prava afirmativne stvarne služnosti samovlasnim otpočinjanjem vršenja njezina sadržaja, npr. prelaženjem preko nečije livade, progonom stoke preko tuđe njive i sl.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 215). Člankom 16. stavkom 1. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14) objašnjeno je da kad posjednik jedne nekretnine učini nešto glede druge nekretnine što ovaj drugi ne bi trebao da trpi, ali ipak je trpio, posjednik prve nekretnine tim činom izvorno je stekao posjed prava stvarne služnosti na toj drugoj nekretnini kao poslužnoj. Kod negativne stvarne služnosti, Klarić i Vedriš (2014: 215) objašnjavaju da se stvarna služnost stječe izvorno zabranom posjedniku poslužne nekretnine da se njome koristi na određeni način. Na primjer, da mu se zabrani da otvori prozor prema susjedu ili da mu se zabrani gradnja ograde do određene visine. „Kad posjednik jedne nekretnine jednostrano zabrani posjedniku druge nekretnine činiti na toj nekretnini nešto što bi taj inače mogao činiti, pa to taj zbog toga propusti učiniti, posjednik prve nekretnine je time u korist te nekretnine, kao povlasne, izvorno stekao posjed prava stvarne služnosti da se to propušta činiti na drugoj nekretnini kao poslužnoj.“ (ZV, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, članak 16. stavak 2.). Zbog jednostrane zabrane u ovom slučaju, posjednik povlasne nekretnine propušta činiti ono što bi inače glede svoje nekretnine mogao činiti. Klarić i Vedriš (2014: 215) govore da su opisani načini mogući samo pod uvjetom da se posjednik poslužne nekretnine ne odupire i ne priječi jednostrana i samovlasna postupanja. Sud bi u tom slučaju mogao odrediti zaštitu posjeda, budući da su takva postupanja posjednika povlasne nekretnine zapravo smetanje posjeda. „Posjed prava stvarne služnosti stječe se izvedeno kada se njegov sadržaj, bilo afirmativan ili negativan, faktički izvršava uz privolu vlasnika ili posjednika poslužne nekretnine.“ (Klarić i Vedriš 2014: 216). O odobrenju tj. privoli koju mora dati vlasnik, može se govoriti samo u slučaju kad je utemeljena na pravno valjanom očitovanju volje, što naravno podrazumijeva odsutnost sile i prijevare. Takav oblik očitovanja volje bit će najčešće usmeni pravni posao, no on može biti i u pisanom obliku. Stoga članak 16. stavak 3. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14)

određuje da se posjed prava stvarne služnosti stječe kad posjednik jedne nekretnine po sporazumu tj. po privoli s posjednikom druge nekretnine učini glede te druge nekretnine nešto što njezin posjednik mora trpjeti, a inače ne bi morao. Slično vrijedi i u slučaju negativne služnosti, a ono glasi: „Kad posjednik nekretnine počne na temelju sporazuma s posjednikom druge nekretnine propuštati da na nekretnini koju posjeduje čini nešto što bi inače mogao činiti, posjed prava stvarne služnosti da se to propušta činiti na drugoj nekretnini kao poslužnoj nastao je u korist prve nekretnine kao povlasne izvođenjem iz posjeda te druge nekretnine.“ (ZV, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, članak 16. stavak 4.).

4. PRESTANAK POSJEDA I NJEGOVI PRAVNI UČINCI

„Načelo trajnosti posjeda čini da posjedniku ne prestaje posjed, niti mu se prekida posjedovanje, samim time što je on tijekom dužeg ili kraćeg vremena a) propuštao ili je b) bio spriječen izvršavati posjedovne čine, ako je to propuštanje ili spriječenost bila samo privremene naravi.“ (Gavella et al. 2007: 216). Iz navedenog, može se reći kako će posjed prestati onda ako prestane i faktična vlast dotadašnjem posjedniku. Nadalje, Gavella et al. (2007: 216) objašnjavaju kako posjed neke osobe neće prestati činjenicom da joj ga druga osoba oduzme. Stanje koje je nastalo oduzimanjem, privremene je naravi, a dotadašnji posjednik ima pravo zaštiti svoj posjed. Ako se dotadašnji posjednik posluži pravom na zaštitu posjeda ili uspostavi faktičnu vlast putem samopomoći ili putem sudske zaštite, gleda se kao da mu posjed nije nikada ni prestao, niti je bio prekinut.

„Posjed stvari tjelesne gubi se uopće, kad je nje nestalo, a nema nade da će se opet naći; kad je svojevolumno ostavljena; ili kad pređe u tuđi posjed.“ (§ 349. Austrijski opći građanski zakonik, Justizgesetzsammlung br. 1/1811.).

Klarić i Vedriš (2014: 217) navode da prestanak posjeda stvari može biti apsolutan i relativan. Apsolutnim prestankom posjeda stvari smatra se prestanak posjeda dosadašnjem posjedniku gdje on gubi posjed, a nitko ga drugi ne stječe. Takav slučaj najčešći je kada određena stvar propadne ili se izgubi bez izgleda da će biti ponovno nađena. Također, apsolutnim prestankom smatra se napuštanje posjeda stvari koji je suprotan činu uzimanja, a ono podrazumijeva napuštanje posjeda stvari posjednikovom voljom.

Relativan prestanak posjeda stvari je onaj kod kojeg dosadašnji posjednik posjed gubi, a netko drugi ga stječe. „Posjed stvari (neposredan, posredan) je relativno prestao, ako je prestao biti posjed svojeg dotadašnjeg posjednika no traje i dalje kao posjed druge osobe, ali jedino – ako ta druga osoba pritom ne izvršava nikakvu vlast dotadašnjeg posjednika u pogledu te stvari.“ (Gavella et al. 2007: 266-267). Do takvog prestanka dolazi kada se stvar preda drugoj osobi ili kada dođe do nasljeđivanja. Iz navedenog, relativan prestanak zapravo i nije prestanak u smislu apsolutnog prestanka, nego on predstavlja samo jedan od aspekata prelaženja posjeda s jedne osobe na drugu. Time što je neki posjed stvari prestao samo relativno, Gavella et al. (2007: 267) govore da nisu prestali ostali posjedi te iste stvari. Posjed koji je relativno prestao za svojeg dotadašnjeg posjednika, svoju egzistenciju nastavlja kao posjed neke druge osobe. Ne utječe na posjede koji na drugim stupnjevima posjedovanja postoje glede te stvari. Oni ostaju ne promijenjeni. Isto kao i kod prestanka posjeda stvari i posjed prava može prestati apsolutno i relativno. Klarić i Vedriš (2014: 217) objašnjavaju da do apsolutnog prestanka

posjeda prava može doći voljom posjednika prava stvarne služnosti, tj. ako se posjednik odrekne posjeda prava svojevolarno, dok je kod relativnog prestanka posjeda prava malo drugačije. Naime, dolazi do prijenosa posjeda povlasnog dobra na neku drugu osobu, čime na novog posjednika povlasnog dobra istodobno prelazi i posjed prava te služnosti.

„Skup pravnih učinaka posjeda naziva se pravom posjeda.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 217). Pravni učinci posjeda predstavljaju činjenicu da netko ima faktičnu vlast na stvari ili da faktično izvršava sadržaj nekog prava. Mogu se podijeliti u dvije skupine: učinke stvarnopravnog i učinke obveznopravnog karaktera. Klarić i Vedriš (2014: 218) učinke stvarnopravnog karaktera dijele u tri različite skupine. U prvoj se skupini nalaze učinci kod kojih se posjed javlja kao pretpostavka stjecanja stvarnih prava, bilo da se radi o *modusu* ili načinu stjecanja prava vlasništva na pokretninama. Zatim, u sljedeću skupinu ubrajaju učinke kod kojih se posjed javlja kao presumpcija o postojanju stvarnih prava. U posljednjoj, trećoj skupini, nalaze se učinci kod kojih se posjed javlja kao objekt pravne zaštite. U obveznopravne učinke kao najvažnije ubrajaju se: „prava i obveze poštenog i nepoštenog posjednika prilikom povrata stvari vlasniku i odgovornost posjednika opasne stvari za njome prouzročenu štetu.“ (Klarić i Vedriš, 2014: 218).

Najvažniji pravni učinak posjeda u slučaju smetnje prema Klariću i Vedrišu (2014: 219) je zaštita posjeda. Pravo na zaštitu posjeda prema hrvatskom pravom sustavu ima ona osoba koju drugi samovlasno i protupravno smeta u posjedu, bilo da ga uznemirava u posjedu ili mu posjed oduzme. Naime, da bi osoba mogla ostvariti posjedovnu zaštitu, potrebno je da druga osoba izazove smetnju na posjedu. Svakome je zabranjeno bilo kakvo samovlasno smetanje posjeda, odnosno Gavella et al. (2007: 236-237) objašnjavaju kako nitko nema pravo zadirati u tuđi posjed samovlasno. Čak i kada postoji nesklad između posjeda i prava na posjed, nije dozvoljeno mijenjati postojeće posjedovno stanje samovlasno. „Svaka samovlast je zabranjena; bez obzira na to kakav je posjed, nitko ga nema pravo samovlasno smetati, ako i smatra da ima jače pravo na posjed.“ (Gavella et al. 2007: 237).

Posjed je smetan u dva slučaja, ako je oduzet ili ako je uznemiren. „Posjed je oduzet, ako je potpuno prestala faktična vlast dotadašnjeg posjednika.“ (Gavella et al. 2007: 237). Prema Klariću i Vedrišu (2014: 219) oduzimanje posjeda predstavljao bi potpuni prestanak faktične vlasti dosadašnjeg posjednika, a kod oduzimatelja bi predstavljalo uspostavljanje faktične vlasti. S gledišta oduzimatelja, čin oduzimanja posjeda predstavlja čin izvornog stjecanja posjeda. Posjed je uznemiren „ako je posjednikova faktična vlast u nekom pogledu ili u nekom dijelu ograničena tuđom faktičnom vlašću glede istog predmeta posjedovanja, ali nije sasvim isključena.“ (Gavella et al. 2007: 237). Dakle, uznemiravanje obuhvaća radnje i

ponašanja kojima se ograničava, ometa i osporava faktična vlast posjednika. U načelu, pruža se jednaka zaštita za oba oblika smetanja posjeda. Nadalje, Klarić i Vedriš (2014: 220) o uznemiravanju i oduzimanju, kao dva glavna oblika smetanja posjeda, govore da moraju biti izvršena neovlašteno tj. samovlasno što znači da se izvršavaju bez pristanka posjednika.

Kad se govori o zaštiti posjeda, dva su oblika zaštite posjeda prema ZV-u (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14), a to su sudska zaštita i dopuštena samopomoć. Prema članku 22. stavku 2. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14), sudsku pomoć pruža sud u posebnom, hitnom postupku, za smetanje posjeda, prema posljednjem stanju posjeda, bez obzira na pravni temelj ili pravo na posjed. Drugim riječima, svatko kome je ugrožen posjed ili je posjed pak pod smetnjom, ima pravo na sudsku zaštitu onda kada postoje činjenice tj. dokazi o smetnji. „Čin smetanja posjeda je voljni čin (akt) neke osobe, kojim ona na/u pogledu predmeta tuđeg posjedovanja izvršava neku svoju ili/i tuđu faktične vlasti, čime negira i nameće svoju faktičnu vlast (u cijelosti – oduzimajući posjed, ili u nekom pogledu zadirući – zadirući u posjed dotadašnjeg posjednika).“ (Gavella et al. 2007: 238). Nadalje, Gavella et al. (2007: 238) čin smetanja objašnjavaju kao novo, izmijenjeno posjedovno stanje, gdje nestaje faktična vlast dotadašnjeg posjednika ili mu se faktična vlast smanjuje ili pak ograničava. Iz nastale situacije, uspostavlja se nova faktična vlast onoga koji je postupao po činu smetanja ili mu se njegova, već postojeća faktična vlast proširuje. Prema članku 23. stavku 1. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14), zaštitu posjeda ovlašten je tražiti i posredni posjednik, ali s time da neposredni posjednik ne može ili neće ponovo preuzeti neposredni posjed koji mu je bio oduzet. U tom slučaju, posredni posjednik može za sebe zahtijevati predaju stvari u posjed. „Pravo na zaštitu posjeda je specifično subjektivno pravo posjednika koje smetanjem njegovog posjeda nastaje za nj na temelju zakona, ovlašćujući da ga štiti svoj posjed od tog smetanja, bilo putem samopomoći bilo putem suda (u posebnom parničnom postupku za zaštitu posjeda).“ (Gavella et al. 2007: 243).

Također, prema članku 24. stavku 1. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14), svaki suposjednik ima pravo zaštiti suposjed od samovlasne smetnje treće osobe, a od drugih suposjednika na posjedu ima pravo na zaštitu samo ako su ga isključili od dotadašnjeg suposjeda ili ako su mu značajno ograničili izvršavanje faktične vlasti. O dopuštenoj pomoći govori se u slučajevima kada bi sudska pomoć stigla prekasno, a opasnost je neposredna, no Klarić i Vedriš (2014: 224) objašnjavaju kako posjednik ima pravo na dopuštenu samopomoć posjeda primjenom sile ili na

neki drugi prikladan način da odbije samovlasno smetanje posjeda. Samopomoć se može koristiti protiv svake one osobe koja ga samovlasno uznemirava u posjedovanju ili ako mu je posjed oduzet. Ako posjednik ima pomoćnika u posjedovanju, u slučaju smetnje posjeda, pomoćniku u posjedovanju dopušteno je koristiti se dopuštenom pomoći da zaštiti posjed. „Pod dopuštenom samopomoći razumijeva se pravo svake osobe da otkloni povredu prava kad neposredno prijete opasnost, ako je takva zaštita nužna i ako način otklanjanja povrede prava odgovara prilika u kojima nastaje opasnost.“ (Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, članak 1053. stavak 2.).

Tri su pretpostavke prema Klariću i Vedrišu (2014: 224) da bi samopomoć bila dopuštena. Ona mora biti: nužna jer bi sudska pomoć stigla prekasno, opasnost od smetanja posjeda mora biti neposredna i treće, sila se smije primijeniti, sve dok je primjerena okolnostima u kojima se primjenjuje. „To znači da čin samopomoći ne bi smio ni po sadržaju, ni po intenzitetu, a ni po posljedicama, prelaziti granicu onoga što je u postojećoj situaciji baš nužno da bi se zaštitilo posjed, a ako se ima na izbor više mogućih čina samopomoći – treba izabrati onaj koji je najmanje štetan po drugu stranu.“ (Gavella et al. 2007: 247). Prema članku 27. stavku 3. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14), posjednik može svoje pravo na zaštitu posjeda ostvariti putem samopomoći i onda kad nisu ispunjene pretpostavke. Posjednik je i tada zaštitio svoj posjed, ali odgovara za štetu koju je nanio.

U načelu, prema Gavelli et al. (2007: 247) put za zaštitu posjeda putem samopomoći otvoren je posjedniku dok mu traje pravo na zaštitu posjeda, odnosno dok traje rok od 30 dana od kada je posjednik saznao za čin smetanja i počinitelja, ali ne duže od godinu dana od dana počinjenog smetanja. „Pravo na zaštitu posjeda prestaje protekom roka od trideset dana od dana kad je smetani saznao za čin smetanja i počinitelja, a najkasnije godinu dana od dana nastalog smetanja.“ (ZV, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, članak 21. stavak 3.).

5. O POSJEDU U SUDSKOJ PRAKSI

U hrvatskome pravnome sustavu, u sudskoj praksi se primjenjuje niz zakona. Po pitanju posjeda, najvažniji propis je Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, zatim Zakon o obveznim odnosima, Zakon o nasljeđivanju te Zakon o parničnom postupku itd.

Prema članku 6. stavku 1. i 2. Zakona o sudovima (NN 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22) zabranjeno je utjecati na donošenje sudske odluke, posebno ako bi se vršio bilo kakav oblik prisile prema sucima, kao što je naprimjer: požurivanje odluke, utjecanje na sudce da ublaže svoju odluku ili pak upućivanje prijetnji. Također, putem zlouporabe medija i javnih ovlasti te korištenje osobnog utjecaja da bi se postigao željeni ishod suđenja. Svatko mora poštivati odluku suda kakva god ona bila, a o promijeni ili ukidanju odluke može odlučiti samo sud.

Iz priloga 1. br. Rev 1851/2014-5 od 24. lipnja 2020. godine vidljivo je ispravno postupanje suda. Naime, odbijen je zahtjev kojim je tužitelj tražio da se tuženiku naloži predaja u posjed nekretnina, za koje je tužitelj smatrao kako je tuženik njihov posjednik. Predmet spora je tako zahtjev tužitelja za predaju u posjed nekretnina. Tužitelj tvrdi da je vlasnik nekretnina, a to dokazuje izvatkom iz zemljišne knjige te također tvrdi da tuženik bez prava drži nekretnine u svom posjedu. U praksi je jasno kako nitko ne može temeljiti svoje tvrdnje ako ne postoje činjenice kojima se navedene tvrdnje mogu potkrijepiti. ZV (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14) u članku 161. stavku 1. navodi kako vlasnik ima pravo zahtijevati povrat svoje stvari od osobe koja posjeduje njegovu stvar. Tužitelj tako iz navedenog ima pravo zahtijevati povrat svoje stvari koja mu prema zakonu pripada, ali nije točno razjasnio tko je zapravo tuženik i kakav je njegov položaj u navedenoj situaciji. Naime, u teoriji, da bi osoba svoje pravo ostvarila u postupku pred sudom, u ovom slučaju tužitelj, mora dokazati da je stvar koju zahtijeva njegovo vlasništvo i da se nalazi u posjedu druge osobe, odnosno u posjedu tuženika. Nadalje, tuženik je u postupku pred sudom istaknuo kako on nije vlasnik nekretnina, već pomoćnik u posjedovanju te je navedene usluge obavljao isključivo za račun Republike Hrvatske. Prema ZV-u (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14) članku 12. stavaku 1. i 2. jasno je kako posjed nema osoba koja ne izvršava svoju vlast glede određene stvari. Dakle, osobe koje su u radnom ili sličnom odnosu, postupaju prema tuđim nalogima, u ovom slučaju tuženik za račun Republike Hrvatske, izvršavaju isključivo tuđu faktičnu vlast što ih čini pomoćnikom u posjedovanju, ali one nemaju posjed. S obzirom na to da je tuženik dokazao svoj status u postupku pred sudom, tužiteljev zahtjev je neosnovan. Sud

je iz vidljivih činjenica i dokaza utvrdio da je tuženik postupao isključivo kao pomoćnik u posjedovanju. U teoriji, odnosno prema članku 161. i 162. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14) tuženik nije dužan predati nekretnine jer nije njihov vlasnik, a navedenim nekretninama iz presude koristio se isključivo kao pomoćnik u posjedovanju, a ne kao posjednik što je tvrdio tužitelj. Iz navedenoga, sud je presudio na temelju zakona i dokazanih činjenica, pozivajući se na odredbe članka 162. stavka 1. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14) gdje je ispravno postupio odbacivši tužbeni zahtjev tužitelja, koji se je temeljio na neosnovanim tvrdnjama.

Na temelju priloga 2. br. Gž 1410/2017-3 od 15. svibnja 2019. objašnjava se ponajprije pojam suposjeda, odnosno nasljedničkog posjeda. U teoriji, jasno je što nasljednički posjed predstavlja. Dakle, nasljednički posjed predstavlja ostaviteljeve posjede stvari i prava koja prelaze na njegova nasljednika zbog smrti ostavitelja. U praksi, dakle, poslije smrti člana obitelji, isti ima nasljednike koji će ga naslijediti prema pravilima nasljednog prava. Prema Zakonu o nasljeđivanju (NN 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19) članak 8. stavak 1. zakonskim nasljednicima smatraju se ostaviteljevi nasljednici, bračni drug, svi njegovi potomci, njegova posvojbica i njihovi potomci, njegova braća i sestre, njegovi roditelji i ostali. Ostavitelja može naslijediti i njegov izvanbračni drug, koji je prema članku 8. stavku 2. Zakona o nasljeđivanju (NN 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19) izjednačen u pravu nasljeđivanja s bračnim drugom. Nadalje, u praksi se riječ suposjednik poistovjećuje s riječi suvlasnik, ali samo u slučaju da je suvlasnik u posjedu stvari. Članak 42. stavak 1. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14) propisuje kako suvlasnicima pripada pravo na suposjed stvari, ali mogu međusobno odlučivati o podijeli posjeda stvari, odnosno prema članku 37. stavku 4. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14), suvlasnik je vlasnik svog idealnog dijela stvari koji odgovara njegovom suvlasničkom dijelu. Dakle, suvlasnici bi tako iz navedenog imali pravo svatko na svoj idealni dio, dok bi suposjednici imali posjed na istoj stvari ili pravu. Iz priloga 2. br. Gž 1410/2017-3 od 15. svibnja 2019. vidljivo je da je sud uočio da je tuženica zanemarila činjenicu da je tužitelj zakonski nasljednik iza upisanog vlasnika i suposjednika predmetnog stana pa samim time tužitelj postaje vlasnik i suposjednik u trenutku smrti ostavitelja. Sud je u ovom slučaju obrazložio, pozivajući se na članak 17. stavak 2. ZV-a (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14), da nije sporno tužitelju, jednom od zakonskih

nasljednika, pravo suposjeda, bez obzira što nakon smrti svog prednika nije bio u faktičnom suposjedu.

6. ZAKLJUČAK

Posjed predstavlja faktičnu vlast posjednika nad određenom stvari. Konstrukcija posjeda temelji se na subjektivističkoj i objektivističkoj koncepciji posjeda. Subjektivistička koncepcija prvi put se pojavila u starome Rimu gdje se je smatralo da za posjedovanje posjeda je bitno imati volju da se stvar drži u posjedu i od činjenice faktičnog držanja stvari. Danas u modernom svijetu, usvojena je objektivistička koncepcija posjeda. Razlika između ove dvije koncepcije posjeda je u tome što za objektivno shvaćanje nije potrebno zahtijevati postojanje volje posjednika da se stvari drži, već je bitno samo da postoji faktična vlast nad stvari. Subjekti i objekti posjeda mogu biti i subjekti i objekti prava. Posjed mogu stjecati fizičke i pravne osobe, čovjek pojedinac ili društvena tvorevina. Za stjecanje posjeda potrebno je posjedovati pravnu i poslovnu sposobnost. Poslovna sposobnost fizičke osobe, predstavlja mogućnost da se izjavom volje stvaraju prava i obveze, odnosno da se sklapaju pravni poslovi. Da bi određena osoba imala poslovnu sposobnost, potrebno je da ima pravnu sposobnost. Pravna sposobnost jest svojstvo pravnog subjekta priznato normama objektivnog prava da bude nositeljem prava i obveza. Fizička osoba poslovnu sposobnost stječe punoljetnošću ili pak sklapanjem braka prije punoljetnosti.

Objektom posjeda ne mogu biti sva prava i sve stvari. U pogledu stvari, objektom posjeda mogu biti sadašnje stvari jer se one mogu posjedovati, dok buduće stvari ne mogu biti objektom posjeda. Nadalje, objektom posjeda mogu biti nekretnine i pokretnine, ali i sve druge stvari na kojima se može steći pravo vlasništva. Objektom posjeda prava ne mogu biti neimovinska prava, odnosno ne može se posjedovati tuđe statusno pravo, pravo glasa, roditeljsko ili drugo pravo. Objektom prava posjeda mogu biti imovinska prava jer se njihov sadržaj može izvršavati. Postoje četiri glavne podijele vrsta posjeda: neposredan i posredan te samostalan i nesamostalan posjed, zatim individualan posjed i suposjed, te posjed s obzirom na objekt i posljednji je posjed s obzirom na kakvoću.

Objašnjeni su svi načini stjecanja posjeda te svi oblici tradicije koje se također može ubrojiti u stjecanje posjeda. Posjed prava ukratko je pojašnjen, a za njega se kaže da ga ima osoba koja se nekretninom koristi faktično na račun drugoga, ali u onom opsegu koji odgovara pravu stvarne služnosti. Ukratko je rastumačen prestanak posjeda te njegovi pravni učinci koji proizlaze iz samoga prestanka. Na kraju je prikazana primjena propisa o posjedu u sudskoj praksi.

7. LITERATURA

1. Austrijski opći građanski zakonik. Justizgesetzsammlung br. 1/1811.
2. Gavella et al. (2007) *Stvarno pravo*. 2. izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Narodne novine d.d.
3. Hrvatska enciklopedija. URL: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3400> [pristup: 02.05.2022.]
4. Hrvatska enciklopedija. URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=49664> [pristup: 17.04.2022.]
5. Hrvatska enciklopedija. URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=49997> [pristup: 17.04.2022.]
6. Hrvatska enciklopedija. URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=14663> [pristup: 03.05.2022.]
7. Klarić, P. i Vedriš, M. (2014) *Građansko pravo*, XIV. Izmjenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb: Narodne novine.
8. Obiteljski zakon. (NN 103/15, 98/19)
9. Radošević, P. (2009) Pravna priroda posjeda. U: Karlović, T., ur. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 59. No 2-3*. Zagreb: Pravni fakultet u Zagrebu, str. 343-369.
10. Šarac, M., Lučić, Z. (2011) *Rimsko privatno pravo*, Zagreb: Naklada Bošković.
11. T-FIMA vrijednosnice. URL: <https://fima-vrijednosnice.hr/podrska/rjecnik/t/> [pristup: 11.05.2022.]
12. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 1851/2014-5 od 24. lipnja 2020. godine.
13. Zakon o nasljeđivanju. (NN 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19)
14. Zakon o obveznim odnosima. (NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21)
15. Zakon o sudovima. (NN 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22)
16. Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima. (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14)
17. Županijski sud u Bjelovaru, Gž Ovr-539/2016-2 od 4. studenog 2016. godine.
18. Županijski sud u Varaždinu, Gž 1410/2017-3 od 5. svibnja 2019. godine.
19. Županijski sud u Zadru, Gž-3404/13-2 od 5. veljače 2014. godine.

8. POPIS PRILOGA

1. Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske br. Rev 1851/2014-5 od 24. lipnja 2020. godine
2. Presuda Županijskog suda u Varaždinu br. Gž 1410/2017-3 od 15. svibnja 2019. godine

POPIS KRATICA

To jest – tj.

Na primjer – npr.

Latinski – lat.

Tako zvana/tako zvano – tzv.

Stoljeće – st.

Godina/godine – g.

Zakon o osnovnim vlasničkopravnim odnosima – ZOVO

Obiteljski zakon – OZ

Slično – sl.

I tako dalje – itd.

Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima – ZV

PRILOZI

Prilog 1.

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Rev 1851/2014-5

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca Mirjane Magud predsjednice vijeća, Ljiljane Hrastinski Jurčec članice vijeća i sutkinje izvjestiteljice, mr. sc. Dražena Jakovine člana vijeća, Goranke Barać-Ručević članice vijeće i dr. sc. Jadranka Juga člana vijeća, u pravnoj stvari tužitelja E.-S. d.o.o., Lj., Republika Slovenija, kojeg zastupaju punomoćnici iz Odvjetničkog društva V. & M. iz R., protiv tuženika I. d.d. R., kojeg zastupa punomoćnik I. M., odvjetnik iz R., radi predaje u posjed, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Županijskog suda u Rijeci poslovni broj Gž-5121/10-2 od 16. travnja 2014., kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Rabu poslovni broj P-208/10-36 od 23. rujna 2010., u sjednici održanoj 24. lipnja 2020.,

presudio je:

Odbija se revizija tužitelja E.-S. d.o.o, kao neosnovana.

Obrazloženje

Presudom Općinskog suda u Rabu poslovni broj P-208/10 od 23. rujna 2010., u toč. I. izreke, odbijen je zahtjev kojim je tužitelj tražio da se tuženiku naloži predaja u posjed nekretnina označenih kao kčbr. ... i zgr. ..., obje iz zk.ul. ... k.o. B. te kčbr. ... iz zk.ul. ... k.o. B., slobodnih od osoba i stvari, dok je toč. II. izreke naloženo tužitelju naknaditi tuženiku troškove postupka u iznosu od 624.365,00 kn.

Drugostupanjskom presudom Županijskog suda u Rijeci poslovni broj Gž-5121/10-2 od 16. travnja 2014., odbijena je kao neosnovana žalba tužitelja i potvrđena je prvostupanjska presuda.

Protiv drugostupanjske presude tužitelj je podnio reviziju iz odredbe čl. 382. st. 1. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 84/08, 57/11 i 25/13 - dalje: ZPP), pozivajući se na revizijske razloge bitnih povreda odredaba parničnog postupka učinjenih pred drugostupanjskim i pred prvostupanjskom sudom (čl. 354. st. 2. toč. 11. i 12. ZPP) i pogrešne primjene materijalnog prava te predlaže revizijskom sudu drugostupanjsku presudu preinačiti i usvojiti tužbeni zahtjev, podredno

ukinuti nižestupanjske odluke i predmet vratiti na ponovni postupak i odluku uz naknadu troškova postupka.

Tuženik nije odgovorio na reviziju tužitelja.

Revizija je neosnovana.

Prema odredbi čl. 392.a st. 1. ZPP, u povodu revizije iz čl. 382. st. 1. ZPP revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom i samo u granicama razloga određeno navedenih u reviziji.

Neosnovano tužitelj prigovara postojanje apsolutno bitne povrede postupka (iz odredbe čl. 354. st. 2. toč. 11. ZPP) koja je ostvarena pred drugostupanjskim sudom time što su "(...) razlozi o odlučnim činjenicama nejasni i proturječni, protive se ispravama u spisu (...)."

Kada je riječ o drugostupanjskim odlukama kojima se odlučuje u povodu pravnog lijeka, sud (prema odredbi čl. 375. st. 1. ZPP) treba (i mora) ocijeniti žalbene navode koji su od odlučnog značenja i označiti razloge koje je uzeo u obzir po službenoj dužnosti. Po ocjeni ovoga suda u pobijanoj drugostupanjskoj presudi nije ostvarena povreda parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 11. ZPP. Suprotno tvrdnjama tužitelja, pobijana drugostupanjska presuda sadrži dostatno obrazloženje (čl. 375. st. 1. ZPP) iz kojeg je moguće provjeriti na kojim utvrđenjima i uvjerenjima je sud temeljio svoju ocjenu o (ne)osnovanosti žalbe tužitelja protiv prvostupanjske presude.

Nadalje, neosnovano smatra tužitelj da su sudovi počinili bitnu povredu parničnog postupka iz odredbe čl. 354. st. 2 toč. 12. ZPP jer da su "(...) odlukama prekoračili tužbeni zahtjev raspravljajući o zemljišnoknjižnom postupku Općinskog suda u Rabu poslovni broj Z-1841/06, a ne o predmetu spora (...) obzirom da do prekoračenja tužbenog zahtjeva dolazi kad sud odlukom pruži stranci određenu zaštitu iako stranka tu zaštitu nije tražila."

Pobijanom presudom odlučeno je, suprotno prigovorima tužitelja, u granicama tužbenog zahtjeva (čl. 2. st. 1. ZPP) kakav je postavljen u tužbi. Time što su sudovi raspravljali o predmetu Općinskog suda u Rabu poslovni broj Z-1841/06 kao prethodnom pitanju (čl. 12. ZPP) povodom prigovora tuženika kojim je negirao vlasnički zahtjev za povrat stvari (čl. 163. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima – "Narodne novine", broj 91/96, 73/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 90/10 i 143/12 – dalje: ZV), nisu došlo do prekoračenja zahtjeva (pružanja zaštite koju stranka nije tražila).

U ostalom dijelu revizijski navodi predstavljaju prigovore pogrešne primjene materijalnog prava.

Predmet spora je zahtjev tužitelja za predaju u posjed nekretnina upisanih u k o. B. Tužitelj svoj zahtjev temelji na tvrdnji da je vlasnik predmetne nekretnine (što dokazuje izvatom iz zemljišne knjige) i tvrdnji da tuženik tu nekretninu drži u posjedu.

Nižestupanjski sudovi su odbili tužbeni zahtjev u cijelosti nakon što su ocijenili prigovore tuženika osnovanim, primjenjujući odredbu čl. 162. st. 1. ZV. Tuženik je, naime, prigovarao pomanjkanju i aktivne i pasivne legitimacije stranaka u ovome sporu.

Prema odredbi čl. 161. st. 1. ZV vlasnik ima pravo zahtijevati od osobe koja posjeduje njegovu stvar da mu ona preda svoj posjed te stvari. Dakle, da bi u postupku pred sudom ili drugim nadležnim tijelom, u smislu odredbe čl. 162. st. 1. ZV, ostvario svoje pravo od osobe koja posjeduje njegovu stvar zahtijevati da mu ona preda svoj posjed te stvari, vlasnik mora dokazati da je stvar koju zahtijeva njegovo vlasništvo i da se nalazi u tuženikovu posjedu.

Za odluku o predmetnoj reviziji relevantno je da obje pretpostavke moraju biti kumulativno ispunjene.

Tuženik je tijekom postupka, osim prigovora nedostatka aktivne legitimacije tužitelja, istaknuo i prigovor iz kojeg proizlazi da on uopće nije posjednik sporne nekretnine već da je "(...) za račun Republike Hrvatske obavljao usluge prehrane i čišćenja za potrebe prognanika smještenih u objektu koji se nalazi na predmetnim nekretninama (...)", odnosno da je pomoćnik u posjedu.

Iz utvrđenja nižestupanjski sudova proizlazi da su temeljem Uredbe o preuzimanju u posjed i korištenje odmarališta, hotela i drugih hotelsko-turističkih objekata na kojima pravo raspolaganja odnosno vlasništva imaju ili ih drže u posjedu poduzeća i druge pravne i fizičke osobe koje imaju sjedište izvan teritorija Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 43/91) predmetne nekretnine oduzete iz tužiteljeva posjeda te je Ministarstvo rada i socijalne skrbi Republike Hrvatske izdalo naredbu 1991. godine (list 27 i 28 spisa) kojom je naloženo preuzimanje u posjed i korištenje odmarališta, hotela i drugih hotelsko-turističkih objekata radi smještaja izbjeglica i prognanika, time da je I. d.d. (tuženik) u okviru iste naredbe u ime i za račun Republike Hrvatske obavljao usluge prehrane i druge usluge za potrebe prognanika i izbjeglica smještenih u navedenim objektima (što je i vidljivo i iz dostavljenih računa te faktura tuženika izdanih Uredu za prognanike i izbjeglice Z. na listu 32 spisa).

Odredbom čl. 12. ZV određeno je da posjed nema onaj tko ne izvršava nikakvu svoju vlast glede neke stvari.

Stoga, kad je u postupku utvrđeno da je tuženik postupao isključivo u ime i za račun Republike Hrvatske te je obavljao usluge prehrane i druge usluge za potrebe prognanika i izbjeglica smještenih u navedenim objektima, odnosno kao pomoćnik u posjedovanju, to utuženim radnjama nije izvršavao svoju faktičnu vlast, niti je oduzimanjem stekao posjed opisanih nekretnina za sebe, već isključivo za Republiku Hrvatsku, kao takav, na temelju odredbi iz čl. 161. i 162. ZV-a, tužitelju ne bi bio dužan predati nekretninu (jer je nije ni koristio kao posjednik).

Navedeno je dovoljno za ocjenu neosnovanosti tužbenog zahtjeva, pa ovaj sud nalazi suvišnim upuštati se u ocjenu daljnjih revizijskih navoda tužitelja o tome da bi bio zakoniti vlasnik predmetne nekretnine koji je upisan u zemljišnoj knjizi (kao i o ovlaštenju nižestupanjskih sudova da raspravljaju o tim prigovorima tuženika) te prigovorima o povrijeđenim pravima iz odredbe Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokola br. 1., 4., 6., 7. i 11. uz tu Konvenciju te Ustava Republike Hrvatske. Ovo stoga što

ti revizijski prigovori, s obzirom na gornje utvrđenje, nisu od utjecaja na pravilnost i zakonitost pobijane drugostupanjske presude.

Naime, nakon utvrđenja da tuženik nije posjednik stvari već samo posrednik u posjedovanju, više nije odlučno je li tužitelj stvarni vlasnik ili ne (čl. 162. st. 1. ZV), pa su nižestupanjski sudovi valjano primijenili materijalno pravo kada su odbili tužbeni zahtjev, odnosno materijalno pravo nije primijenjeno na štetu tužitelja.

Slijedom svega izloženog, neosnovana je revizija tužitelja jer nisu ostvareni razlozi na koje se on pozivao u reviziji, pa je (na temelju odredbe čl. 393. ZPP) presuđeno kao u izreci presude.

Zagreb, 24. lipnja 2020.

Predsjednica vijeća:
Mirjana Magud, v. r.

Izvor: Vrhovni sud Republike Hrvatske br. Rev 1851/2014-5 od 24. lipnja 2020. godine.

Odluka:
GŽ 1410/2017-3

Zbirni podatci

Broj odluke: GŽ 1410/2017-3

Datum odluke: 15.05.2019

Vrsta odluke: Presuda

[Poveznica do dokumenta na portalu IUS-INFO](#)

Tekst

Republika Hrvatska
Županijski sud u Varaždinu
Varaždin, Braće Radić 2
Poslovni broj: 24 GŽ-1410/2017-3

U IME REPUBLIKE HRVATSKE

PRESUDA

Županijski sud u Varaždinu, u vijeću sastavljenom od sudaca toga suda Dubravke Bosilj, kao predsjednice vijeća te Nade Krmjak, kao članice vijeća i sutkinje izvestiteljice i Tanje Novak-Premec, kao članice vijeća, u pravnoj stvari tužitelja D. B., OIB: B1, iz A1, zastupanog po L. S., odvjetniku u Zagrebu, protiv tuženice A. K., OIB: B2, iz A2, zastupane po S. S. V., odvjetnici ZOU u Ivanić Gradu, radi predaje u posjed, odlučujući o žalbi tužitelja i žalbi tuženice izjavljenim protiv presude Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: 41 Ps-509/15-20 od 28. travnja 2017., u sjednici vijeća održanoj 15. svibnja 2019.,

presudio je

Žalba tužitelja odbija se kao neosnovana, dok se žalba tuženice djelomično prihvaća, a djelomično odbija kao neosnovana te se presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: 41 Ps-509/15-20 od 28. travnja 2017.:

- djelomično potvrđuje u toč. I. izreke - u dijelu kojim je tuženici A. K. naloženo da tužitelju D. B. preda u suposjed stan opisan u toj točki izreke, a potvrđuju se i točke II. i III. izreke,
- djelomično preinačuje u toč. I. izreke na način da se tužitelj odbija sa tužbenim zahtjevom za predaju predmetnog stana u suposjed M. Š. iz A3 i D. K. iz A4.

Tuženica se odbija sa zahtjevom za naknadu troškova žalbenog postupka.

Obrazloženje

Pobijanom presudom u toč. I. izreke naloženo je tuženici da tužitelju D. B. te M. Š. iz A5 i D. K. iz A6, kao zakonskim nasljednicima iza pok. Š. B. iz A7, preda u suposjed stan u mansardi koji se sastoji od jedne sobe i ostalih prostorija površine 24,05 m2, upisan u podulošku B5 zk.ul. B3 k.o. Grad Zagreb, a nalazi se u stambenoj zgradi u A8, izgrađenoj na kčbr. B6, po novoj izmjeri kčbr. B4, u roku od 15 dana.

U toč. II. izreke odbijen je zahtjev tužitelja u dijelu u kojem traži predaju stana opisanog u toč. I. izreke, slobodnog od osoba i stvari, u isključivi posjed njemu (tužitelju) te M. Š. i D. K..

U toč. III. izreke odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove.

Navedenu presudu u toč. II. i III. izreke pravodobnom žalbom pobija tužitelj iz svih žalbenih razloga iz čl.353. st. 1. toč. 1. - 3. Zakona o

pamičnom postupku (NN. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07-odluka US RH, 84/08, 96/08-odluka US RH, 123/08-ispripravak, 57/11, 148/11-pročišćeni tekst, 25/13, 89/14 - odluka US RH - dalje: ZPP) s prijedlogom da se presuda u osporenim dijelovima preinači tako da se tuženici naloži predaja predmetnog stana u posjed tužitelju, M. Š. i K. D. uz naknadu svih parničnih troškova ili podredno ukine i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovni postupak.

Tuženica prvostupanjsku presudu pobija u toč.I. i III. izreke iz žalbenih razloga bitne povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da se presuda u tim dijelovima ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Tuženica je odgovorila na žalbu tužitelja ocijenivši je neosnovanom s prijedlogom da se njegova žalba odbije kao neosnovana.

Žalba tužitelja nije osnovana, dok je žalba tuženice djelomično osnovana.

Predmet postupka je zahtjev tužitelja za predaju u posjed stana u mansardi površine 24,05 m² u stambenoj zgradi u A9, slobodnog od osoba i stvari tužitelju te M. Š. i D. K., koji zahtjev tužitelj činjenično temelji na tvrdnji da je zakonski nasljednik pok. B. Š., upisanog vlasnika predmetnog stana kojeg u posjedu bez valjane pravne osnove drži tuženica.

Provedenim dokazima utvrđeno je da je kao vlasnik predmetnog stana u zemljišnim knjigama još uvijek upisan pok. B. Š. (umro 9. svibnja 1998.) iza kojeg ostavinski postupak koji se kod istog suda vodi pod poslovnim brojem O-718/04, zbog spora oko sastava ostavinske imovine nije dovršen. Njegovim zakonskim nasljednicima u tom postupku utvrđeni su supruga A. Š. te sinovi D. B. (tužitelj) i M. Š.. Ostavinski postupak je u prekidu do okončanja parnice u predmetu istog suda P-8265/00 na koju je supruga ostavitelja A. Š. upućena radi utvrđenja da predmetni stan predstavlja bračnu stečevinu. U toj parnici donijeta je za sada nepravomoćna presuda kojom je predmetni stan utvrđen bračnom stečevinom sa udjelom tužiteljice u 1/2 dijela time da je i ta parnica u prekidu zbog smrti tužiteljice A. Š. umrle 7. lipnja 2005. Ostavinski postupak iza pok. A. Š., čiji je jedini zakonski nasljednik sin D. K. obustavljen je zbog nedostatka ostavinske imovine.

Ugovorom o dosmrtnom uzdržavanju od 24. ožujka 2005., A. Š. kao primateljica uzdržavanja tuženici A. K., kao davateljici uzdržavanja, prenijela je svoj suvlasnički dio od 4/6 dijela predmetnog stana koji suvlasnički dio obuhvaća njezin udio po osnovi bračne stečevine i nasljeđivanja iza supruga te dozvolila tuženici zemljišnoknjižnu uknjižbu u tom suvlasničkom dijelu. U predmetni stan nakon smrti A. Š. bespravno je uselio O. R. protiv kojeg je tuženica vodila spor radi smetanja posjeda u kojem je njezin tužbeni zahtjev usvojen. Među strankama nije sporno da je tuženica u posjedu stana.

Na temelju navedenih činjeničnih utvrđenja prvostupanjski sud zaključuje da se u ovoj parnici radi o tužbi predmnijevanog vlasnika za predaju u posjed iz čl. 166. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (NN. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12 i 152/14 - dalje: ZV) pa je imajući u vidu da su tužitelj i M. Š. zakonski nasljednici pok. B. Š., a K. D. zakonski nasljednik pok. A. Š. (umrle nakon supruga Branka) dok je tuženica njezin singularni sukcesor po osnovi sklopljenog ugovora, ocijenio da tužitelj kao pretpostavljeni suvlasnik osnovano od tuženice zahtijeva predaju stana u suposjed, primjenom čl. 46.st.2. ZV-a u svezi s čl. 64.st.2. Zakona o obveznim odnosima (NN. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 dalje - ZOO) njemu i ostalim pretpostavljenim suvlasnicima - M. Š. i D. K., dok zahtjev tužitelja da tuženica predmetni stan slobodan od osoba i stvari preda u isključivi posjed njemu te M. Š. i D. K. sud nalazi neosnovanim s obrazloženjem da pravo na suposjed ima i tuženica po osnovi sklopljenog ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, čija valjanost nije osporena.

Ocijenivši da je tužitelj uspio sa polovicom svog tužbenog zahtjeva prvostupanjski je sud primjenom čl. 154.st.2. ZPP-a odlučio da svaka stranka snosi svoje troškove.

Tužitelj u žalbi ističe bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354.st.2. toč.11. ZPP-a tvrdnjom da su razlozi presude nejasni i proturječni ustrajući na stajalištu da tuženica koja je tek singularni sukcesor pok. A. Š. nema nikakva prava po osnovi nasljeđivanja iza pok. B. Š. čiji se nasljednici spore oko sastava njegove ostavinske imovine iz čega izvodi zaključak da do diobe ostavinske imovine tuženica ne može ostvariti pravo niti na suposjed predmetnog stana.

Tuženica u žalbi brani stajalište o svom pravu na posjed čitavog stana ukazujući da tužitelj nije nikada bio u njegovom posjedu što je odlučna činjenica obzirom da je na podizanje tužbe iz čl. 166. ZV-a aktivno legitimirana osoba koja se smatra pretpostavljenim vlasnikom koja je izgubila posjed što proizlazi iz odredbe čl. 166. st.3. ZV-a kojom je propisano da predmnijeva vlasništva ne djeluje u korist osobe koja nije bila pošteno posjednik stvari. Smatra da je nasljedstvo na koje se poziva tužitelj slabiji pravni temelj posjeda od naplatnog pravnog posla koje činjenice je sud povodom njezinih prigovora propustio raspraviti čime je na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje pogrešno primijenio materijalno pravo i uz to zbog izostanka razloga o odlučnim činjenicama ostvario i bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354.st.2. toč.11. ZPP-a.

Suprotno žalbenim navodima pamičnih stranaka, pobijanom presudom nije počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354.st.2. toč. 11. ZPP-a obzirom da je svoje stajalište o djelomičnoj osnovanosti zahtjeva tužitelja sud obrazložio razlozima koji imaju uporište u utvrđenim odlučnim činjenicama pa presuda nema nedostatka zbog kojih se ne bi mogla ispitati, a nije počinjena niti bilo koja druga bitna povreda na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti primjenom čl. 365. st.2. ZPP-a.

Na utvrđeno činjenično stanje prvostupanjski je sud djelomično pogrešno primijenio materijalno pravo.

Pravilno je stajalište prvostupanjskog suda da se u ovoj parnici radi o tužbi pretpostavljenog vlasnika za predaju u posjed u kojem postupku osoba koja sebe smatra predmnjevanim vlasnikom u smislu odredbe čl. 166.st.4. ZV-a treba umjesto da dokazuje vlasništvo, dokazati činjenice na temelju kojih se njegovo vlasništvo predmnjeva i činjenice od kojih zavisi utemeljenost njegova zahtjeva prema posjedniku stvari iz stavka 1. i 2. ovoga članka. U takvoj parnici tužitelj mora dokazati svoje jače pravo na posjed time da prema st.3. istog članka predmnjeva vlasništva ne djeluje u korist osobe koja nije bila pošteni posjednik stvari, kako se to ispravno navodi u žalbi tuženice.

Tuženica međutim zanemaruje činjenicu da je tužitelj jedan od zakonskih nasljednika upisanog vlasnika i suposjednika predmetnog stana čija je ostavina u smislu čl. 135. u vrijeme njegove smrti važećeg Zakona o nasljeđivanju (Narodne novine 52/71., 48/78., 56/00.) po sili zakona prešla na njegove nasljednike pa tužitelj kao jedan od pretpostavljenih suvlasnika u smislu odredbe čl. 42. st. 1. ZV-a ima pravo i na suposjed stana. Riječ je o nasljedničkom posjedu u smislu odredbe čl. 17. st. 1. ZV-a koja propisuje da ostaviteljevi posjedi stvari i prava prelaze na njegove nasljednike zbog ostaviteljeve smrti i u njezinu času, onakvi kakvi su u tom času bili u ostavitelja, a kad su ostaviteljevi posjedi prešli na dva ili više nasljednika, svi su oni time postali suposjednici (st.2). pa za ovaj sud nije sporno da tužitelj kao jedan od zakonskih nasljednika ima pravo suposjeda bez obzira što nakon smrti svog prednika nije bio u faktičnom suposjedu.

Nadalje, pretpostavljeno suvlasništvo tuženice po osnovi sklopljenog ugovora o dosmrtnom uzdržavanju istu ovlašćuje tek na suposjed, a ne isključivi posjed cijelog stana obzirom da niti ne tvrdi da ima osnovu za stjecanje vlasništva cijelog stana, već tek njegovog suvlasničkog dijela (4/6) pa je prvostupanjski sud pravilno njezin prigovor o pravu na samostalni posjed ocijenio neosnovanim.

Iz navedenog proizlazi da je obvezivanjem tuženice da predmetni stan preda u suposjed tužitelju te odbijanjem tužitelja za zahtjevom da isti preda njemu te ostalim suvlasnicima M. Š. i D. K. u isključivi posjed prvostupanjski sud pravilno primijenio odredbu čl. 166. u svezi s čl. 42.st.1. ZV-a.

Međutim, obvezivanjem tuženice da predmetni stan preda u suposjed i M. Š. i D. K., prvostupanjski je sud pogrešno primijenio materijalno pravo.

Zahtjev da predmetni stan tuženica preda u isključivi posjed njemu te ostalim suvlasnicima - M. Š. i D. K., tužitelj činjenično temelji na tvrdnji da tuženica nema pravo niti na suposjed stana, a pravno na odredbi čl. 46.st.2. ZV-a prema kojoj svaki suvlasnik ima glede cijele stvari pravo postavljati protiv svakoga one zahtjeve koje može staviti vlasnik stvari, s time da predaju cijele stvari u posjed može od trećega zahtijevati samo prema obvezno pravnim pravilima o nedjeljivim obvezama u smislu odredbe čl. 64.st.2. ZOO-a koji propisuje da kad u nedjeljivoj obvezi ima više vjerovnika među kojima nije ni ugovorena ni zakonom određena solidarnost, jedan vjerovnik može zahtijevati da dužnik obvezu ispuni njemu samo ako je ovlašten od ostalih vjerovnika da primi ispunjenje, a inače može zahtijevati od dužnika da obvezu ispuni svim vjerovnicima, ili da je položi kod suda ili javnog bilježnika. U slučaju suvlasništva to znači da pojedini suvlasnik može tražiti u posjed čitavu stvar jedino ako za to ima ovlaštenje ostalih suvlasnika, a u protivnom može osnovano od treće osobe tražiti predaju u posjed svim suvlasnicima.

Navedena zakonska odredba čl. 46.st.2. ZV-a ne dolazi do primjene u konkretnoj parnici, obzirom na pravilno utvrđenje suda da pravo na suposjed imaju obje parnične stranke, što znači da tužitelj ne može osnovano od tuženice zahtijevati da stvar preda njemu i ostalim suvlasnicima, već predaju u suposjed može tražiti samo za sebe.

Iz navedenih razloga valjalo je primjenom čl. 373.toč.3. ZPP-a prihvaćanjem kao djelomično osnovane žalbe tuženice djelomično preinačiti prvostupanjsku presudu u toč. I. izreke i odbiti zahtjev tužitelja za predaju u suposjed predmetnog stana D. K. i M. Š., a u preostalom dijelu u toč.I. i II. izreke, uključujući i odluku o troškovima postupka u toč.III. izreke potvrditi temeljem čl. 368. st. 1. ZPP-a. Naime, obzirom na djelomični uspjeh stranaka prvostupanjski je sud i po ocjeni ovog suda odlukom da svaka stranka snosi svoje troškove pravilno primijenio odredbu čl. 154. st. 2. ZPP-a. Tuženici se ne dosuđuje trošak sastav žalbe, jer je sa žalbom uspjela u razmjerno neznatnom dijelu.

U Varaždinu 15. svibnja 2019.

Predsjednica vijeća
Dubravka Bosilj v.r.

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, **MONIKA CRNKOVIĆ**, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog/diplomskog rada pod naslovom **STJECANJE POSJEDA** te da u navedenom radu nisu na nedozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova.

U Požegi, _____ 2022.godine

Monika Crnković
